

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ Θ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1960 | ΑΡΙΘ. 22

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΙ ΑΥΤΟΕΛΕΓΧΟΙ

ΠΟΙΜΗΝ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΟΣ

Γ'

Ἐν τῶν κυρίων χαρακτηριστικῶν τῆς Ἀποστολικῆς ιδιότητος ἐκφράζεται διὰ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, εἰς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητῆς ὁ Χριστός» (Ματθ. 23,10).

Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολὴ τῶν δώδεκα συνίστατο εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῶν Ἐθνῶν ἐν τῷ Ὄνόματι Ἐκεῖνου καὶ εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν του ὑπὸ πάντων τῶν ἀποδεχομένων τὴν πίστιν καὶ τὸ Βάπτισμα Αὐτοῦ (Ματθ. 28,19). Ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἐν τῷ κόσμῳ οἱ κήρυκες καὶ οἱ φορεῖς τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτῆρος.

Οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οἱ ποιμένες Αὐτῆς, συνεχισταὶ καὶ κληρονόμοι τῆς πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐντολῆς τοῦ Κυρίου ὀφείλου ν' ἀκολουθοῦν πιστῶς τὰ Ἀποστολικά Βήματα ἐν τῇ ποιμαντικῇ αὐτῶν πορείᾳ.

Εἶναι γεγονός μαρτυρούμενον διὰ τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματος τῆς ζωῆς τῶν Ἀποστόλων, ὅτι οὗτοι δὲν ὑπῆρξαν σφετερισταὶ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ Θείας ἐξουσίας τοῦ Κυρίου, πολλῶ μᾶλλον δὲν ὑπῆρξαν διεκδικηταὶ τῆς ιδιότητος τοῦ «καθηγητοῦ» τῶν ἀνθρώπων, ἥτις ἀποκλειστικῶς ἀνήκεν Αὐτῷ.

Ἐπὶ τὸν ἄλλο ἔστιν ὅτι οἱ ποιμένες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διεκδικοῦντες τίτλον ἀνήκοντα μοναδικῶς εἰς τὸν Κύριον;

Ἴδου τί οἱ «Ποιμαντικοὶ αὐτοέλεγχοι» ἐν τῷ τρίτῳ τούτῳ ἄρθρῳ ἐπιχειροῦν νὰ ἐλέγξουν.

Ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ ποιμένου δὲν εἶναι ἀδύνατος ἐκτροπὴ ἐκ τῆς κυρίας γραμμῆς αὐτοῦ, ὅταν ὁ λειτουργὸς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχη τελείως ὑποτάξει τὸ ἴδιον ἐγὼ εἰς τὸν Χριστὸν καὶ δὲν ἔχει ἀπολύτως ἀφοσιωθῆ εἰς Ἐκεῖνον.

Ὁ ὅλος βίος καὶ τοῦ ἀπλοῦ πιστοῦ πρέπει νὰ εἶναι Χριστοκεντρικός. Πολὺ περισσότερον τὸ ἔργον τοῦ ποιμένου πρέπει

νά είναι Χριστοκεντρικόν. Πάν τὸ ἀνθρώπινον στοιχείον πρέπει νά ὑποτάσσεται ἀπολύτως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

Ἡ ποιμαντικὴ δραστηριότης παρουσιάζει ἐνίοτε ζῆλον, ἐκδηλούμενον εἰς ποικίλην πνευματικὴν ζωὴν. Οὕτως εὐκόλως οἱ πιστοὶ περιβάλλουν ἐν προκειμένῳ τὸν ποιμένα των μὲ τὸν φωτοστέφανον τῆς ὑπερόχου προσωπικότητος καὶ ἡ αἴγλη τῆς μορφῆς του, οἶονεὶ καλύπτει μὲ τὰς φωτοσκιάσεις αὐτῆς τὴν Μορφήν Ἐκείνου, εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀφελῶν τῆ καρδία πιστῶν.

Εἶναι ἐπιρρεπῆς ἡ ἀνθρωπίνη καρδία εἰς ψευδαισθήσεις, αἵτινες ὀδηγοῦν εἰς παρατόλμους ἐξιδανικεύσεις κοινῶν τύπων καὶ μορφῶν τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ὁ προσφερόμενος καὶ καιόμενος λιβανωτὸς ἀπὸ μέρους τῶν πιστῶν εἰς τὴν μορφήν τοῦ κατ' αὐτοῦ «ιδανικοῦ ποιμένου» ἐνοῦται μὲ τὸν ἀναθρώσκοντα ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ καπνὸν τοῦ τάπεινοῦ ἀνθρώπινου στοιχείου καὶ τὸ ἔργον του πλέον ἀμαυροῦται ἐν τῇ οὐσίᾳ, ἀπὸ νοσηρὸν ἐγωκεντρισμόν.

Ἡ νοσηρὰ αὕτη ἐκδήλωσις ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ ποιμένου εἶναι διττῶς καταδικαστέα.

Πρῶτον διότι προσκρούει κατ' ἀρχὴν εἰς τὸν θεμελιώδη ὄρον τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας· δεύτερον δέ, διότι δημιουργεῖ νοσηρὰν πνευματικὴν ζωὴν, εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ποιμαιομένων.

Πολλοὶ ὑπῆρξαν ἐν τῇ πνευματικῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου οἱ ἀνίεροι ἐκμεταλλεῦνται ὑψηλῶν ἰδανικῶν, τῶν ὁποίων φορεῖς καὶ ἐνσαρκωταὶ ὑπῆρξαν ὄντως ἰδανικαὶ ἀνθρώπιναι μορφαί. Ἡ πνευματικὴ ὁμως ἰδιοποίησις παντὸς ὅ,τι ἀνήκει εἰς τὸν Χριστὸν δὲν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἀνίερον καπηλείαν, ἀλλ' τοῦτ' αὐτὸ καταπάτησιν τῆς ἐπὶ τῶν ψυχῶν ἀπολύτου ἐξουσίας Αὐτοῦ.

Πόσον ἀπὸ μέρους τοῦ Κυρίου ἀποκρούεται καὶ καταδικάζεται ἡ ἐκδήλωσις αὕτη, μαρτυρεῖ σαφῶς τὸ ἴδιον Αὐτοῦ παράδειγμα.

Ὁ Κύριος εἰς τὸ ἔργον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου κινεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὰς ἐμπνεύσεις καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ θελήματος τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς του. Ἴδιον θέλημα Ἐκείνος δὲν ἔχει. «Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἑμαυτοῦ οὐδὲν» (Ἰωάνν. 5,30) «Οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ Ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρὸς» (Ἰωάνν. 5,30) διεκήρυσεν ὁ Κύριος, «Ὅστις κατὰ τὸν Ἀπόστολον «οὐκ ἑαυτῷ ἤρσκεν» (Ρωμ. 13,3).

Πόσον ὁ Κύριος ἐν τῷ ἔργῳ Του ἠσθάνετο, θά ἐλέγομεν, ἀποστροφὴν πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀπεδίδeto εἰς Αὐτὸν καὶ ὄχι εἰς τὸν Πατέρα Του! Τὸ ὅτι ἐν τῇ θείᾳ του ψυχῇ δὲν ὑπῆρχεν οὔτε ἴχνος

πνευματικῆς αὐταρεσκείας, ἀποδεικνύεται ὄχι μόνον διὰ τῶν λόγων του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων του.

“Ὅταν ἐπὶ παραδείγματι ἐθαυματούργει, «ἵνα φανερωθῆ τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. 9,3) καὶ αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ ὄχλου ὑπὸ τῆς καταπλήξεως καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ κινουμένου, ἐστρέφοντο πρὸς τὸ Πρόσωπόν Του, ἀπέκρουε διὰ τῆς φυγῆς τὰς ἐπιδοκίμασίας αὐτὰς ἢ συνίστα τὴν σιωπὴν τῶν βλεπόντων καὶ ἀκουόντων (Ἰωάν. 6,15 καὶ Ματθ. 17,9).

Ἐπρατε δὲ τοῦτο, διότι οὐδ’ ἐπ’ ἐλάχιστον ἤθελε ν’ ἀποδοθῆ εἰς Αὐτὸν ὅ,τι ἀνήκεν εἰς τὸν Πατέρα Αὐτοῦ.

Οἱ Ἀπόστολοι ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν ἠκολούθησαν πιστῶς «τοῖς ἴχνεσιν Ἐκείνου». Παῦλος, Ἀπολλῶς ἢ Κηφᾶς δὲν ὑπῆρχε, παρὰ μόνον Χριστός. Ὁ μέγας Ἀπόστολος «βαστάζων ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τὰ στίγματα τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6,7) διεσάλπιζε πρὸς πάντας «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός» (Γαλ. 2,19). Ἀπόλυτος καὶ πλήρης συνταύτισις ζωῆς καὶ δράσεως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

Φωτεινὰ σήματα τῆς τοιαύτης ἀποστολικῆς ζωῆς πρόκεινται ὡσαύτως εἰς τὸ Ποιμαντικὸν μας ἔργον αἱ μεγάλαι Πατερικαὶ Μορφαὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ποιμὴν δὲν πρέπει νὰ λησμονῆ, ὅτι ἡ «ἰκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ὅς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους Καινῆς διαθήκης» (Β’ Κορ. 3,7). Τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον πρέπει ν’ ἀπαλειφθῆ παντελῶς ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ ποιμένου, διότι ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ φέρεται ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἀποτυχίαν, ἀφοῦ «πνεύματι ἐναρξάμενος, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖ» (Γαλ. 3,3).

Τὰ πάντα ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τὸν Χριστόν. Ὁ ποιμὴν εἶναι ἀπλῶς τὸ «σκεῦος», δι’ οὗ ἡ δύναμις καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ μεταδίδεται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν.

Δεύτερον. Τὸ ἔργον τοῦ ποιμένου πρέπει νὰ στερῆται παντὸς ἐγωκεντρικοῦ στοιχείου καὶ κινήτρου οὐ μόνον διότι δὲν πρέπει νὰ ἰδιοποιητῆ οὗτος πᾶν ὅ,τι ἀνήκει τῷ Κυρίῳ, ἀλλὰ καὶ διότι, ὑψῶν τὸ ἀνθρώπινον εἶδωλόν του πρὸ τῆς Μορφῆς τοῦ Κυρίου, δημιουργεῖ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πνευματικῶς καθοδηγουμένων ὑπ’ αὐτοῦ, σῆμα ψευδὲς καὶ ἀπατηλὸν διὰ τὸν ψυχικὸν προσανατολισμὸν αὐτῶν.

Τὸ πρᾶγμα καθίσταται ἐκδηλότερον ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ἐὰν εἰς τὴν καθοδηγουμένην ψυχὴν τοῦ πιστοῦ δὲν ὑπάρχει ἀπλῶς ἡ θρησκευτικὴ ἄγνοια, δυναμένη διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ Κυρίου νὰ διαλυθῆ, ἀλλὰ ὑπάρχει νοσηρὰ ψυχικὴ ἐκδήλωσις, ἀναζητοῦσα ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ποιμένου «τὸν μόνον δυνάμενον σῶσαι» αὐτήν.

Ἡ νεωτέρα ψυχολογία ἔχει τονίσει ἰδιαίτερος, ὅτι ὁ πνευματικὸς καθοδηγητὴς πρέπει νὰ εἶναι ἀπολύτως ὑγιὴς ψυχικῶς, διὰ νὰ καθοδηγήσῃ καὶ πολὺ περισσότερον νὰ θεραπεύσῃ πνευματικῶς νοσοῦσαν ψυχὴν καὶ συνείδησιν. Καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἰδιαζόντως ἐτόνιζον τὸ καθαρὸν τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας τοῦ ποιμένου, προκειμένου οὗτος νὰ θέσῃ τὴν πνευματικὴν του χεῖρα ἀποτελεσματικῶς εἰς τὰ ψυχικὰ τραύματα καὶ τὰς ἠθικὰς πληγὰς τοῦ πιστοῦ. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς διερμηνεύων τὸ πατερικὸν πνεῦμα ἐν προκειμένῳ λέγει: «Καθαρθῆναι πρῶτον, εἶτα καθάραι σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς καὶ φωτίσαι, ἐγγίσαι Θεῷ καὶ προσάγαγεῖν ἄλλους· ἁγιασθῆναι καὶ ἁγιάσαι».

Ἡ νεωτέρα ψυχολογία ἔχει ὡσαύτως ἐπισημάνει τὸ ψυχολογικὸν φαινόμενον τῆς «μετατοπίσεως». Ἡ δημιουργουμένη μεταξὺ τοῦ Ποιμένου καὶ τοῦ ψυχικῶς ἀσθενοῦς πιστοῦ συναισθηματικὴ σχέσις μετατοπίζει τὸν πνευματικὸν στόχον τοῦ πιστοῦ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ποιμένου. Αὕτη ἡ ψυχολογικὴ μετατόπισις εἶναι ὀλεθρία πνευματικῶς καὶ διὰ τὸν ποιμένα καὶ διὰ τὸν πιστόν. Μόνον ποιμὴν ἀπηλλαγμένος ψυχικῶς ἀπὸ τὸν νοσηρὸν ἐγωκεντρικὸν δύνανται ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς νοσοῦσης ψυχῆς, ἄλλως θὰ καλλιέργησῃ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ πιστοῦ τὴν τάσιν τῆς προσωπολατρίας καὶ τὸ κέντρον τῆς καρδίας αὐτοῦ θὰ καταλάβῃ τὸ προσωπικόν του εἶδωλον.

Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ ἡ παλαιότερα καὶ ἡ νεωτέρα ἔχει δείγματα αὐτῶν τῶν ἐκδηλώσεων, αἵτινες παραποιῶν τὸ Εὐαγγέλιον, κιβδηλεύουν τὴν ὀρθὴν πίστιν καὶ πρὸς παντὸς διακυβεύουν τὸ μέγα θέμα τῆς προσωπικῆς σωτηρίας τοῦ πιστοῦ, «ὐπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν», τοποθετοῦντες εἰς τὸ σαθρὸν νοσηρὸν βᾶθρον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν κακέκτυπον εἰκόνα τοῦ «ἐξιδανικευμένου» προσώπου τοῦ ποιμένου. Ὡς σφραγίδα τῶν γραμμῶν τούτων θέτομεν τοὺς λόγους τοῦ Μεγάλου Παύλου, δι' ὧν διερμηνεύεται ἀκιβδήλως καὶ ἀνοθεύτως τὸ ἀποστολικὸν πνεῦμα καὶ οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν οἰοεὶ τὸ ἀδαμάντινον συμπύκνωμα ὀλοκλήρου τοῦ γνησίου Εὐαγγελικοῦ ποιμαντικοῦ πνεύματος. «Ἐμοὶ δὲ μή γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ» (Γαλ. 6,10).

Ἄρχιμ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΕΛΕΓΚΑΣ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἄγαπητέ μου ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Θὰ ἔχῃς τὴν καλωσύνη νὰ δεχθῆς τώρα νὰ συζητήσωμε ἐπάνω στὸ θέμα: Πότε πρέπει νὰ κοινωνοῦν οἱ πιστοί, δηλαδή, ποιά στιγμή τῆς Θ. Λειτουργίας, ἀφοῦ γίνῃ ὁ καθαγιασμός τῶν Τιμίων Δώρων. Θὰ μοῦ εἰπῆς: Εἶναι καὶ νὰ ρωτᾷς; Βεβαιότατα καὶ νὰ ρωτάω. Γιατί δυστυχῶς γίνεται σὲ πολλοὺς καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἀδελφοὺς τὸ ἐξῆς: Εὐθὺς σὰν κοινωνήσουν οἱ Ἱερεῖς Λειτουργοί, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς τῶν Ἱερέων ἢ καὶ μιᾶς κοινωνικῆς περιωπῆς κύριοι, τρυπωμένοι μέσα στὸ Ἱερό, ἔχουν τὴν εὐνοίαν νὰ κοινωνοῦν ἐκεῖ καὶ πρῶτοι ἀπὸ τὸν ... ὄχλον. Ἡβιάζονται ἢ τὸ θεωροῦν ἀναξιοπρεπὲς νὰ περιμένουν στὴ σειρά μὲ τὸν ἀπλοῦν λαόν, πάντως γιὰ κάποιον λόγο δικό τους, κοινωνοῦν σὰν τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου μέσα στὸ Ἱερό. Τοῦτο εἶναι ἄτοπον καὶ σκανδαλιῶδες. Ἐφ' ὅσον ἀπαγορεύεται νὰ εἰσέρχεται καὶ ὁ λαϊκὸς εἰς τὸ Ἱερόν, πῶς ἐστὶ ἀδελφὲ κοινωνεῖς λαϊκοὺς ἐντὸς αὐτοῦ; Πρόσεξε! Ἐὰν ἀπὸ ἄγνοια τὸ κάνῃς, νὰ ξέρῃς πῶς δὲν ἔχεις καταλογισμό. Ἄν ὅμως ἀπὸ συμφέρον μήπως χάσῃς τοὺς οικονομικῶς εὐρῶστους πελάτας σου ἢ ἀπὸ προσωποληψία, πέφτεις στὸ κατάκριμα, γιατί ὁ Θεὸς δὲν εἶναι προσωπολήπτης, τονίζουν τὰ Ἱερά κείμενα τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ὁ ἱερεὺς δὲν μπορεῖ μὲ τὸ Αἷμα μάλιστα τοῦ Χριστοῦ στὰ χεῖλη νὰ πέφτῃ στὸ ἀμάρτημα τῶν διακρίσεων. Ὅλοι οἱ πιστοί, σὰν παιδιὰ τοῦ ἴδιου πατέρα, εἶναι ἴσοι. Δὲν ἔχει καμμιά σημασία ἂν τὸ ἓνα εἶναι εὐκατάστατο καὶ τὸ ἄλλο στερεῖται μιᾶς ὑλικῆς εὐρωστίας. Μέσα στὸν Ἱερό μάλιστα Ναὸ δὲν ἔχει καθορισθῆ θέσις γιὰ πλουσίους καὶ φτωχοὺς. Καὶ ἐπὶ πλέον, ἐφ' ὅσον τὴν ἴδια πίστι ἔχουμε καὶ τὸ ἴδιο βάπτισμα πήραμε καὶ ἀπὸ τὸ αὐτὸ ποτήριο πίνουμε, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω πῶς τοὺς ξεχωρίζεις ἐσύ, λὲς καὶ πρόκειται περὶ κοσμικῆς συγκεντρώσεως μὲ ὑπευθύνους τελετάρχας, τακτοποιοῦντας τοὺς προσκεκλημένους κατὰ τὸ ἀξίωμα τους καὶ τὴν κοινωνικὴ θέσι τους καὶ τὰ ... παράσημά τους. Ὅχι ἀγαπητέ. Ἄν καὶ σὺ ἔπεφτες σ' αὐτὸ τὸ σφάλμα, ζήτα συγγνώμη ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ σταμάτησέ το. Καμμιά ἐξαιρέσι. Μπορεῖ μονάχα γιὰ νὰ μὴ δημιουργῆται θόρυβος καὶ προκαλῆται δυσἀρέσκεια στὸ ἐκκλησίασμα, τὰ βρέφη νὰ τὰ κοινωνῆς σὲ μιὰ ὠριμένην ὥρα, κατόπιν συνεννόησεως μὲ τοὺς γονεῖς των, ποὺ ἔχουν τὴν ἐντύπωσι, πῶς πρέπει νὰ τ' ἀφίνουν ἀθῆλαστα μέχρι πέρατος τῆς θείας Λειτουργίας. Γι' αὐτὸ καὶ πρῶτ-πρῶτ, ἀντὶ νάρχωνται κατόπιν εἴπα συνεννόησεως μὲ τὸ Λειτουργό, σὲ στι-

γμή κατάλληλη πού δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι νὰ ἐνοχληθοῦν ἀπὸ τὶς φωνίτσες τους, καταφθάνουν οἱ μητέρες καὶ ἀναγκάζεσαι νὰ τὰ κοινωνῆς μὲ ἡδὴ ἀπὸ τὴν μεγάλην Πέμπτην καθηγιασμένον ἄρτον, ἀφοῦ φυσικὰ τὸν βαπτίσῃς μέσα στὸν οἶνον. Ἀλλὰ ἐὰν δὲν μοιάζῃς ἐκείνων πού, πού γιὰ νὰ μὴ πνίξουν μὲ τὴν σκληρότητα τοῦ θείου μαργαρίτου τὸ παιδάκι, προσφέρουν μονάχα σκέτον οἶνον, ἂν δὲν κάνῃς δηλ. αὐτό, πρέπει νὰ περιμένης χρονικὸ διάστημα πού θὰ εἶναι ἄρκετὸ ν' ἀπαλυνθῇ ὁ θεῖος μαργαρίτης. Γίνεται ὅμως αὐτό; Μπορεῖ νὰ περιμένη ἡ μητέρα, ἢ μπορεῖ ν' ἀπασχολῆσαι σὺ μ' αὐτὸ τὸ ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως ζήτημα; Οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο πρέπει, κατὰ τὴ γνώμη μου, νὰ γίνεται. Οὔτε δηλαδή νὰ προσφέρῃς σκέτον οἶνον στὸ παιδάκι ξεγελῶντας τὴ μητέρα πὼς τὸ μετάλαβες, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τὸ κοινωνῆς βεβιασμένα μὲ θεῖον μαργαρίτην σκληρόν, γιατί ὁ παραμικρὸς διερευθισμὸς τοῦ βρέφους θὰ προκαλέσῃ βῆχα, καί, ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάῃ, μπορεῖ νὰ πεταχθῇ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ στὸ δάπεδο ἢ ὅπου δὲν πρέπει. Γι' αὐτὸ νὰ πείσῃς τὶς μητέρες πὼς τὰ παιδάκια τους πρέπει νὰ τὰ φέρουν στὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας, σὰν κοινωνήσουν οἱ μεγάλοι, ἀφοῦ τοὺς γνωστοποιήσῃς τὴν ὥρα καὶ περιμένης καὶ λίγο ἐν ἀνάγκῃ. Θὰ τοὺς πῆς πὼς ἄς ἐθῆλασαν τὰ βρέφη, θὰ κοινωνήσουν, ἐξηγῶντας φυσικὰ καὶ τὸ γιατί πρέπει τ' ἀγγελουδάκια αὐτὰ νὰ κοινωνήσουν, ἔστω κι' ἂν ἐθῆλασαν. Ἔτσι θὰ λύσῃς τὸ ζήτημα αὐτῆς τῆς ἀταξίας, πού συμφύρονται μικροὶ-μεγάλοι, βρέφη καὶ γέροντες πρὸ τοῦ Ἁγίου Πιτηρίου. Αὐτὰ στὰ εἶπα γιὰ νὰ φθάσω στὸν κανόνα γιὰ τοὺς ἄλλους.

Πολλοὶ ἱερεῖς, ἐνῶ αὐτοὶ ἢ ὁ Διάκος φωνάζει. «Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», δηλαδ. καλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ κοινωνήσουν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἀμέσως, κάμνουν μεταβολὴ καὶ εἰσέρχονται μέσα. Ἐδῶ μοῦ φαίνεται πὼς πρόκειται περὶ παιγνιδίου. Φωνάζεις τὸ παιδάκι, κρατεῖς τὴν καραμέλα καὶ τοῦ λές: «ἄνοιξε τὸ στοματάκι σου». Κι' ἐκεῖνο, ἐπειδὴ ἔχει ἐμπιστοσύνη στὴ σοβαρότητά σου, τὸ ἀνοίγει. Κι' ἐσὺ τὴν ἀποσύρεις ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ πού σχεδὸν τὴν ἤγγισες στὰ χειλάκια του. Αὐτὸ τὸ παιγνίδι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὸ παίξῃ ὁ Ἱερεὺς διὰ τοὺς ἐξῆς κυρίως λόγους: «Ὅταν φωνάζῃς σὺ ὁ ἴδιος καὶ λές στὸ ἐκκλησίασμα «Μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», φεύγεις ἀμέσως γιὰ νὰ εἰπῆς στὸ λαό, τί; Μετὰ τὴ Θεῖα Κοινωνία; Τὸ ξέρεις καλὰ ἀπὸ τὴν Φυλλάδα σου: «Ὁρθοί· Μεταλαβόντες τῶν θείων, ἁγίων, ἀχράντων ἀθανάτων, ἐπουρανίων καὶ ζωοποιῶν, φρικτῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων, ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ...» Δηλαδή: Σηκωθῆτε τώρα νὰ εὐχαριστήσωμεν τὸν Θεόν, Κύριό μας πού μᾶς ἤξιώσε τῆς θείας

μεταλήψεως. Ἄλλ' αὐτὸ εἶναι ψεῦδος. Γιατὶ δὲν ἀφορᾷ τοὺς Ἱερεῖς μονάχα ἢ παραίνεσις πρὸς εὐχαριστίαν γιὰ τὸ δῶρο, ποὺ πῆραν ἀπὸ τὸ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ λαό, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεται. Εἶναι γιὰ νὰ κλαίῃ κανεὶς. Ἐξ ἄλλου, ἀδελφέ, μοιλονότι ὁ λαὸς δὲν ἔχει ἀκόμη κοινωνήσει, πρὸ τοῦ «ὄρθοι μεταλαβόντες» μὲ τὸ "Ἁγίον Ποτήριον στὰ χέρια εὐχесαι τοῦτο νὰ γίνεται «πάντοτε, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων». Ποιὸ νὰ γίνεται δηλαδὴ πάντοτε; Νὰ δείχνῃς τὸ "Ἁγίον Ποτήριον, νὰ προσκαλῆς τὸ λαὸ γιὰ νὰ κοινωνήσῃ, νὰ τραβίεσαι χωρὶς νὰ κοινωνήσῃ πρὸς τὰ μέσα, καὶ νὰ τοῦ λῆς τὸ «ὄρθοι μεταλαβόντες...» Μετάλαβαν οἱ πιστοὶ ἀδελφέ; Γιατὶ ἄθελά σου παίζεις μιὰ τέτοιου εἶδους κωμωδία; Ποῦ τὰ βρῆκες ἐσὺ γραμμένα αὐτὰ τὰ παράλογα, παράτυπα, ἀνιστόρητα καὶ ἀσύμφορα γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ πιστοῦ; Ἀφοῦ ἡ ἴδια ἢ φυλλάδα σὲ ὀδηγεῖ τί θὰ γίνῃ μετὰ τὸ «μετὰ φόβου Θεοῦ πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε». («Ἐν δὲ τῷ κοινωνεῖν τοὺς πιστοὺς, οἱ χοροὶ ψάλλουσι χῦμα ἅπαξ ἢ πλεονάκις, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κοινωνούντων τὸ «Τοῦ Δείπνου σου τοῦ Μυστικοῦ σήμερον υἱὲ Θεοῦ κοινωνὸν με παράλαβε» ἢ «Σῶμα Χριστοῦ μετάλαβετε, πηγῆς ἀθανάτου γεύσασθε...»). Γιὰ νὰ μὴ γίνεται καμμιά χασμωδία καὶ νὰ συνειδητοποιηταί στους πιστοὺς ἡ ἱερὰ στιγμή, οἱ καλοὶ Ἱερεῖς συνεννοοῦται μὲ τοὺς Ἱεροψάλτας, καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτῇ οὔτε τὸ λαὸ ποὺ δὲν κοινωνεῖ ἐκνευρίζουν, οὔτε καὶ τοὺς πιστοὺς ποὺ προσέρχονται στὰ Μυστήρια ἀφίνουν σὰν ξύλα ἀναίσθητα. Γιατὶ τώρα κάνουν τὴν παραπάνω παρατυπία; Πολλοὶ λόγοι. Ἄλλοι γιὰ νὰ μὴ νευριάσουν τοὺς «εὐλαβεῖς» Χριστιανοὺς ποὺ δὲν κοινωνοῦν καὶ δὲν εἶναι «ὕποχρεωμένοι» νὰ στέκωνται, νὰ παρακολουθοῦν τοὺς ἀδελφούς των ποὺ δέχονται ἀξίως τὴν ὑψίστην δωρεά. Ἄλλοι, γιατί περιμένουν τὸ μνημόσυνο καὶ δὲν πρέπει ν' ἀργήσουν ἢ δὲν πρέπει νὰ φύγῃ ὁ κόσμος ποὺ ἀναγκαστικὰ θὰ παραμείνῃ ἀφοῦ δὲν ἔγινεν «ἀπόλυσις» καὶ δὲν μοιράσθηκε τὸ ἀντίδωρο. Ἄλλοι ἀπὸ κακὴ συνήθεια, γιατί ἔτσι τὸ βρῆκαν ἀπὸ τοὺς προηγουμένους συναδέλφους των. Αὐτὲς ὅλες οἱ δικαιολογίαι εἶναι ἐφάμαρτες. Ἄν ὑπάρχουν Χριστιανοὶ ποὺ νευριάζουν γιατί οἱ ἀδελφοὶ των ἀξιοῦνται νὰ ἐνωθοῦν μυστηριακὰ μὲ τὸν Χριστόν, αὐτοὶ νὰ φύγουν καὶ νὰ μὴ ξαναπατήσουν. Κατήχησέ τους, διαφώτισέ τους, πέσ' τους τὸ σωστὸ πολλὰς φορὰς ὥσπου νὰ τὸ καταλάβουν καὶ πιστεῦω νὰ ὠφεληθοῦν. Εἶσαι πνευματικὸς τους πατέρας. Θὰ σὲ ἀκούσουν, ἀρκεῖ νὰ εἶσαι ἀξίος τῆς ἀποστολῆς σου. Ἄν βιάζεσαι γιὰ νὸ μνημόσυνο, κακῶς κάνεις νὰ μεταβάλλῃς καὶ νὰ παρδαλοποιῆς τὸ τυπικὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξ ἄλλου τὸ κανονικώτερο εἶναι τὰ μνημόσυνα νὰ γίνωνται τὰ Σάββατα καὶ ὄχι ἡμέρα ἑορτάσιμη τοῦ

Κυρίου. Ἄλλὰ γι' αὐτὰ θὰ εἰποῦμε ἄλλοῦ. Ἄν πάλιν ἀπὸ κακῆ συνήθεια, τότε ν' ἀντικαταστήσῃς τὴν κακὴν αὐτὴ συνήθεια πού ἐγγίζει τὰ ὄρια τῆς θεοπαιξίας μὲ τὴν τυπικῶς καὶ λογικῶς ὀρθή. Δὲν χωρεῖ καμμιά δικαιολογία. Οἱ πιστοί, γι' αὐτούς, ἄλλως τε γίνεται ἡ Θ. Λειτουργία, εἴτε λίγοι εἶναι πού θὰ κοινωνήσουν εἴτε πολλοί, δικαιοῦνται προσοχῆς καὶ λεπτῆς μεταχειρίσεως γιατί σ' αὐτούς ἐπάνω στηρίζεται ἡ Ἐκκλησία μας περισσότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους πού τοὺς ἔχουμε νὰ μᾶς πιάνουν τὸν τόπο κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἢ κατὰ τὰ πανηγύρια. Ὡστε τὸ συμπέρασμα εἶναι αὐτό. Νὰ κοινωνῇ ὁ κόσμος ἀμέσως στὸ «μετὰ φόβου Θεοῦ» καὶ νὰ δέχεται μὲ χαρὰ τὸ φάρμακο τῆς ἀθανασίας. Χρησιμοποίησε καὶ διάδρομο, νὰ μὴ πάθῃς συμφορὰ.

Τώρα, ἐρωτᾶται: Πρέπει νὰ κοινωνοῦν συχνὰ οἱ πιστοί;

Μὲ ἀγάπη Χριστοῦ

Ο «ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1961

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἄφιερωμένος

εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν μας.

Περιέχει, ἐκτὸς τῆς συνήθους ἡμερολογιακῆς ὄλης, καὶ καθημερινὰ διαφωτιστικὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ σημειώματα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν οὐσίαν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἔνδοξον ἱστορίαν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς διὰ τὸν ἁγιασμόν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν δημιουργίαν ἀληθοῦς πολιτισμοῦ. Συνοδεύεται ὑπὸ καλλιτεχνικοῦ χρυσοποικίλου πλαισίου, κοσμομένου διὰ βυζαντινῆς εἰκόνας τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἐκκλησίας, Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΤΙΜΑΤΑΙ (μετὰ πλαισίου) δρχ. 10.

Εἰς ὁμαδικὰ παραγγελίας Ἐνοριῶν παρέχεται ἔκπτωσης 20%.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΑΠΟΡΙΑΣ

Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Γ'.

Και ἡ ἀντικειμενικὴ μελέτη τῶν παλαιοντολογικῶν εὐρημάτων οὐδὲν ἄποδεικνύει τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελίξεως. Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι μυριάδες μεταβατικῶν μορφῶν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἶδους εἰς τὸ ἄλλο, ἐντύπωσιν προξενεῖ ἡ ἔλλειψις αὐτῶν οὐχὶ μόνον ἐν τῇ ζῳῇ, ἀλλὰ καὶ ἐντὸς τῶν παλαιοντολογικῶν εὐρημάτων.

Ὁ Τόμσον (Thomson) βεβαιώνει: «Διαρκούσης τῆς περιόδου τῆς ἀνθρωπίνης παρατηρήσεως, οὐδέποτε ἀνεκαλύφθη ἔστω καὶ ἐν μόνον παράδειγμα μετασχηματισμοῦ ἑνὸς εἶδους εἰς ἕτερον καὶ πρᾶγμα παράδοξον, ἐν τοῖς διαδοχικοῖς γεωλογικοῖς σχηματισμοῖς, ὅπου βλέπομεν νὰ παρουσιάζονται σταθερῶς νέα εἶδη, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὕρουν ἔστω καὶ μίαν μόνον περίπτωσιν εἶδους μεταβαίνοντος εἰς ἕτερον διὰ σειρᾶς ἀνεπαισθήτων μεταβολῶν». Ἐπειτα καὶ ἡ σειρὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν εἰδῶν, ὡς μᾶς τὴν παρουσιάζει ἡ παλαιοντολογία, πολλακίς τυγχάνει ἀντίθετος πρὸς τὴν ἐξελικτικὴν θεωρίαν. Ἡ ἐμφάνισις τῶν ἰχθύων ἀποτελεῖ «ἐν ἀπὸ τὰ ἀποτομώτερα καὶ δραματικώτερα συμβάματα τῆς ἱστορίας τῆς γῆς. Οὗτοι ἐμφανίζονται εὐθὺς ἀμέσως διαδομένοι, εἰς εὐρυτάτην ἔκτασιν καὶ προικισμένοι δι' ὄλων τῶν ἀναγκαίων ὀργάνων, χωρὶς νὰ καθίσταται δυνατὸς ὁ προσδιορισμὸς τῆς προελεύσεώς των»¹. Χαρακτηριστικὸν καὶ ἀπροσδόκητον πρᾶγματι τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὰ ἀρχαιότερα ὄστεοφάρα ἐδάφη, τὰ καμβριανὰ καὶ προ-καμβριανὰ πετρώματα (ὅπου οἱ ἐξελικτικοὶ ὑπέθετον στοιχειωδεστάτας μόνον μορφὰς τῆς ζῳῆς), ἀνεκαλύφθησαν πλῆθος μορφῶν ἤδη πολυπλόκων καὶ ἀνηκουσῶν εἰς πάσας τὰς κλάσεις καὶ μάλιστα εἰς τὰ σπονδυλωτά.

Τὰ περὶ τῆς εὐρέσεως πιθηκῶν ἢ προανθρώπων λεγόμενα ἔχουν καθαρῶς μυθικὸν χαρακτῆρα, καθ' ὅσον οἱ εὐρεθέντες σκελετοὶ (Νεάντερταλ, Αἰδελβέργης, Πεκίνου, Στάινχαϊμ κ.λ.π.), οὔτινες προβάλλονται ὡς ἀπόδειξις αὐτῶν, ἀνήκουν εἰς ἀνθρώπους, ἔχοντας πλήρη ἀνθρωπίνην σωματικὴν διάπλασιν καὶ σημαντικὰ ἴχνη πολιτισμοῦ (ἐργαλεῖα, καλαισθητικὸν καὶ θρησκευτικὸν συναίσθημα κ.τ.τ.). Δι' αὐτὸ ὁ ζωολόγος Ράινκε γράφει: «Δὲν γνωρίζομεν παλαιοντολογικοὺς προγόνους τοῦ ἀνθρώπου. Ὡς σοβαρὸς ὑπομνηστής ἵσταται ἀκόμη ἡ μορφὴ

1. Ν. Λούβαρι, Μεταξὺ δύο κόσμων, σελ. 180-181.

τοῦ Βίρχωβ μεταξὺ ἡμῶν. Πάντοτε ἀκούεται ἡ φωνή του, ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν τὰς ἐπιθυμίας μας μὲ τὰ γεγονότα». Ἴδου δὲ τί ἔλεγεν ὁ περίφημος ἀνθρωπολόγος Βίρχωβ: «Υπελόγιζε κανεὶς, ὅτι ἡ Δαρβίνειος θεωρία θὰ ἐπεβάλλετο εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ματαίως ὅμως οἱ ὀπαδοὶ τῆς ἐξήτησαν πάνταχοῦ τοὺς κρίκους, οἵτινες ἔπρεπε νὰ συνδέουν τὸν ἄνθρωπον πρὸς τοὺς πιθήκους. Μέχρι τοῦδε ὁ λεγόμενος προἄνθρωπος, ὅστις ὑπετέθη, ὅτι ἀντεπροσώπευε τὴν ἐλλείπουσαν ἄλυσιν, δὲν κατεδέχθη νὰ παρουσιασθῇ. Οὐδεὶς σοβαρὸς ἐπιστήμων ἰσχυρίζεται, ὅτι τὸν εἶδε... Μερικοὶ ἠδυνήθησαν νὰ τὸν ἴδουν εἰς τὰς ὄνειροπολήσεις των. Ἄλλ' ὅταν ἀφυπνίσθησαν, δὲν ἐτόλμησαν πλέον νὰ εἴπουν, ὅτι τὸν συνήντησαν».

Ἡ τυχὸν ὑπαρξὶς παλαιοντολογικῶν ἀνθρώπων μὲ κρανίον μικρᾶς χωρητικότητος οὐδόπως εἶναι ἐπιστημονικῆ ἀπόδειξις τῆς ὑπαρξέως προανθρώπου. «Πράγματι ποίαν σημασίαν δύναται νὰ ἔχη ἡ κρανιακὴ χωρητικότης, ὅταν τοῦ μὲν γορίλλα ὁ ἐγκέφαλος εἶναι δυνατὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὰ 750 κυβ. ἐκ., ἐνῶ εἰς τοὺς πυγμαίους (συγχρόνους μικροσώμους ἀνθρώπους) κατέρχεται μὲχρι τῶν 700 κυβ. ἑκατοστῶν; Τί σημασίαν δύναται νὰ ἔχη τοῦτο, ὅταν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι οἱ μὲν Πυγμαῖοι μὲ τὰ 700 κυβ. ἐκ. τοῦ ἐγκεφάλου των εἶναι τέλειοι ἄνθρωποι, ὁμιλοῦν τὰς αὐτὰς γλώσσας μὲ τὰς λοιπὰς ἀνθρωπίνας φυλάς, πιστεύουν ὅχι εἰς εἰδῶλα, ἀλλ' εἰς ἓνα Θεὸν Δημιουργὸν καὶ ἔχουν τὸν θεσμὸν τῆς μονογαμίας, ἐνῶ οἱ γορίλλαι μὲ τὰ 750 κυβ. ἐκ. παραμένουν ζῶα μὲ ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως; Ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τούτου πῶς θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ ἡ ἐπιστημονικὴ μας εὐσυνειδησία νὰ λησμονώμεν, ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη δὲν παύουν νὰ παρουσιάζωνται περιπτώσεις ἀνθρώπων μικροκεφάλων, τῶν ὁποίων τὰ κρανία εἶναι συχνὰ ἴσα καὶ μικρότερα ἀπὸ τὸ κρανίον τοῦ χιμπατζῆ, τὸ ὁποῖον ἔχει μέσση χωρητικότητα 400 μόλις κυβικῶν ἑκατοστῶν;»².

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ νὰ θέλωμεν μὲ ὀλίγα εὐρεθέντα ὅστ' ἂν φανταζώμεθα ὡς ἐπιστημονικῶς βεβαίαν τὴν ὑπαρξίν των ὑποτιθεμένων προανθρώπων, ὁμοιάζει μὲ τὸ νὰ θέλωμεν μὲ τρία ἄχυρα νὰ κατασκευάσωμεν «ὅλες τὶς πλῆθρες ἑνὸς γιγαντιαίου οἰκοδομήματος»³.

Ἄλλ' ὁ μεγαλύτερος βράχος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θραύεται ἡ ἀρνούμενη τὴν δημιουργικὴν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ ὑλιστικὴ μορφή

2. Ἰω. Οἰκονομίδου, ἔ. ἀ., σελ. 304.

3. Earn. Alb. Hooton, Up from the Ape, New York 1947, σελ. 146.

τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιζέως, εἶναι αἱ πνευματικαὶ διαφοραί, αἱ ὁποῖαι χωρίζουν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῶν κτηνῶν καὶ πιστοποιοῦν τὴν μεταξὺ αὐτῶν ὕφισταμένην ποιοτικὴν καὶ ὄντολογικὴν διαφοράν. Τὸ ζῶον δὲν ἔχει ἀνώτερον πνευματικὸν βίον (ἐπιστήμην, τέχνην, θρησκείαν κ.λ.π.)⁴. Αἱ λογικαὶ ἐνέργειαι τῶν ζῴων, αἵτινες πολλάκις μαρτυροῦν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα, δὲν ἀποδεικνύουν τὴν παρ' αὐτοῖς ὑπαρξίν ἀνωτέρου πνευματικοῦ βίου, ἀλλ' εἶναι προφανῶς ἀποτέλεσμα ἐνὸς ἐξ ἐνστικτοῦ ψυχικοῦ αὐτοματισμοῦ. Ἀναμφιβόλως ὁ πνευματικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ ἐνστικτώδης τῶν ζῴων τείνουν πρὸς τὸ αὐτὸ τέλος, τὴν σκόπιμον ἐνέργειαν, ἀλλ' ὅμως διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ τῶν ἐξῆς θεμελιωδῶν καὶ οὐσιωδῶν διαφορῶν:

1) Τοῦ λογικοῦ ἀναπτυσσομένου βαθμιαίως καὶ τελειοποιουμένου διὰ τῆς σπουδῆς, τὸ ἐνστικτον παρουσιάζεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀπρητισμένον, μὴ ἔχον ἀνάγκην ἀσκήσεώς τινος, ὅπως τελειοποιηθῆ καὶ ἀναπτυχθῆ⁵.

2) Τὸ ἐνστικτον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ λογικόν, εἶναι στάσιμον, ἀμετάβλητον καὶ ἀνεπίδεκτον προόδου· «αἱ οἰκίαι τῶν καστῶρων, αἱ φωλαὶ τῶν χελιδόνων, τὰ δίκτυα τῶν ἀραχνῶν εἶναι τοιαῦτα καὶ σήμερον, οἷα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου»⁶. Αἱ μέλισσαι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν κατασκευάζουν τὰς μελικηρίδας τῶν ἀκριβῶς ὅπως κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους. Τοῦναντίον ὁ ἄνθρωπος καθημερινῶς σημεῖοι νέας προόδους· καὶ αὐτοὶ αἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὡς λέγει ὁ Guibert, ὑπῆρξαν πνευματώδεις ἐφευρέται· ἐπενόησαν τὴν κοπὴν τοῦ λίθου καὶ τοῦ ξύλου, κατεσκεύασαν ἐργαλεῖα, ἔκαμαν ὅπλα, μὲ τὰ ὁποῖα ὑπέταξαν τὰ ζῶα, ὑφανα ἐνδυμασίας, ἤναψαν πῦρ, ἐκαλλιέργησαν τὴν τέχνην τῆς ἰχθυογραφίας καὶ τῆς ζωγραφικῆς, ἔκαμαν εἰς ἀπρόσιτα σπήλαια καταφύγια, τὰ ὁποῖα ἐμελλον ν' ἀποβῶσι ναοί· περιέβαλον τοὺς νεκροὺς τῶν μὲ σεβασμὸν καὶ τοὺς ἐνεταφιάζον, ὁμολογοῦντες τοιοῦτοτρόπως τὴν πίστιν τῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν... Κάτι παρόμοιον οὐδέποτε ἐφάνη μεταξὺ τῶν κτηνῶν»⁷. Τοῦ χρόνου προϊόντος, ὁ ἄνθρωπος ἐσημείωσε τεράστια ἐκπολιτιστικὰ ἄλματα, εἰσῆλασεν εἰς τὰς σφαίρας τοῦ ἐπιστητοῦ, ἐθαύμασε τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἐξιχνίασε τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, ἀῆρπασεν ἀπὸ

4. Guibert, Les origines⁶, σελ. 373 ἐν Π. Τρεμπέλα, Ἀπολογητικαὶ μελέται, περ. «Ζωή», ἔτος 1937, σελ. 202.

5. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. καὶ 226, 242.

6. Κ. Καλλινίκου, Ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, σελ. 203.

7. J. Guibert, Les croyances et les sciences de la nature, σελ. 277 ἐν A. Farges, Τὸ ζήτημα τοῦ προϊστορικοῦ ἀνθρώπου, μῦθ. Ν. Γαλανοῦ, Ἀθήναι 1937, σελ. 30.

τοῦ οὐρανοῦ τοὺς κερανοὺς καὶ κατέστησε πειθήνιον ὑπρέτην του τὸν ἠλεκτρισμόν, καὶ συνεννοήθη με τοὺς ἀντίποδας διὰ τοῦ ἀσυρμάτου... καὶ ἀνέστησε διὰ τῆς ἱστορίας τὰς παρφηγμένας γενεάς, ὡς καὶ ἠνάγκασε νὰ τῷ ἐκμυστηρευθῶσι τὸν βίον των», καὶ ἐμελέτησε διὰ τοῦ τηλεσκοπίου τοὺς ἀπωτάτους ἡλίους, «καὶ διετρύπησεν ὄρη, καὶ ἔκοψεν ἰσθμούς, καὶ ἐγεφύρωσε παραλίαις, ἀνῆλθεν ὡς Φαέθων ἐπὶ πυρίνου ὀχήματος»⁸, ἐμελέτησε τὰ τρισεκατομμύρια τῶν ἡλίων διὰ τοῦ ῥαδιοτηλεσκοπίου, ἐχρησιμοποίησε τὴν ἀτομικὴν ἐνέργειαν καὶ ἐτοιμάζεται νὰ ταξιθεύσῃ εἰς τὸ διάστημα.

3) Τὸ ἐνστικτὸν εἶναι τυφλὸν καὶ παθητικόν, ἐνεργοῦν ὅλας αὐτομάτως μόνον δι' ἓνα καὶ ὀρισμένον σκοπὸν. "Ὅταν λ.χ. τὸ πτηνὸν κτίξῃ τὴν φωλεάν αὐτοῦ ἢ ἡ ἀράχνη ὑφαίῃ τὸν ἐναέριον ἰστόν τῆς ἢ ὁ μυρμηκολέαν τοποθετῇ τὰς παγίδας αὐτοῦ, τὰ ζῶα ταῦτα δὲν σκέπτονται, δὲν ἐπινοοῦν, δὲν ἐνεργοῦν πράγματι τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀλλ' οἰοῦναι πάσχουν, κινούμενα ὑπὸ τοῦ ἐνστικτου. Δὲν συλλογίζονται τότε τὰ ζῶα ταῦτα, ὡς δὲν συλλογίζεται καὶ τὸ μικρὸν παιδίον, ὅταν θηλάξῃ, καίτοι ἡ γλῶσσα καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ κινοῦνται μετὰ θαυμαστῆς σκοπιμότητος. Ἀντιθέτως τὸ ἀνθρώπινον λογικὸν ἐνεργεῖ μετὰ σκέψεως καὶ συνειδήσεως καὶ εἶναι ἐλεύθερον ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ σκοποῦ καὶ τῶν μέσων πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτοῦ, ἱκανὸν νὰ δράσῃ πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν καὶ ἱκανὸν νὰ χειραγωγῇ τὸν ἄνθρωπον αἰεὶ πάσας τὰς περιστάσεις καὶ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τοῦ ψυχικοῦ καὶ διανοητικοῦ βίου αὐτοῦ⁹.

*

Ἐκ τῶν λεχθέντων καθίσταται φανερόν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν αὐστηρῶς ἐπιστημονικοὶ λόγοι, ἐπιβάλλοντες τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελιξεως. "Ὅθεν ἡ διάδοσις τῆς θεωρίας ταύτης ὀφείλεται εἰς ἐξωεπιστημονικοὺς λόγους. Ὡς ἔλεγεν ὁ ἐν Σορβῶνῃ καθηγητῆς τῆς συγκριτικῆς ἀνατομίας Yves Delages, «εἶναι τις ἢ δὲν εἶναι ὀπαδὸς τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξεως, ὅχι διὰ λόγους ἐξηγημένους ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἀναλόγως τῶν φιλοσοφικῶν του γνωμῶν. Ἐὰν ὑπῆρχεν ἄλλη ἐπιστημονικὴ ὑπόθεσις, ἐκτὸς τῆς θεωρίας τῆς ἐξελιξεως, πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀρχῆς τῶν εἰδῶν (χωρὶς νὰ ἀνατρέχῃ τις εἰς τὸν Θεόν), ἱκανὸς ἀριθμὸς ἐξελικτικῶν θὰ ἐγκατάλειπον τὴν γνώμην των, ὡς ἀνεπαρκῶς ἀποδεδειγμένη».

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Ἐφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

8. Κ. Καλλινίκου, ἐνθ' ἀνωθ., σελ. 204.

9. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἀνωθ., σελ. 226 καὶ 242.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ «ΦΙΛΟΘΕΟΝ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΝ»

ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΗ
ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ

Πρέπει νὰ μιμούμεθα τὰ καλὰ κι' ἐκείνων πού μᾶς μισοῦνε.

Οἱ ἀντίθετες προαιρέσεις καὶ οἱ ἀντίθετες πεποιθήσεις ἔχουνε, σὰν φυσικό τους ἐπακόλουθο, καὶ τὶς ἀντίθετες πράξεις καὶ τὶς ἀντίγνωμες ἐνέργειες. Δὲν πρέπει ὅμως μέσα στὴν ἀνθρώπινη καρδιὰ νὰ ὑπερσχύουνε τόσο πολὺ σ' ἓνα λογικὸν ἄνθρωπο τ' ἀλόγιαστα πάθη, ὥστε πάντα του ν' ἀντιγνωμᾶ καὶ πάντα του ν' ἀντιπράττη στὸ καθετί· μόνο καὶ μόνο, γιὰτὶ βλέπει νὰ τὸ προτιμᾶ καὶ νὰ τὸ υἰοθετῇ κάποιος, πού αὐτὸς τὰ ἀποστρέφεται. Ἔστω κι' ἂν γίνεταὶ αὐτό, μὲ ζημιὰ του καὶ χωρὶς κανένα ὄφελός του.

Τέτοια ὅμως φαινόμενα, πού εἶναι ὅλως διόλου παράλογα, τὰ βλέπει κανεὶς πολὺ συχνὰ μέσα στὴν κοινωνία, σὲ λογικοὺς ἀνθρώπους. Μερικοὶ μάλιστα δὲν δυσκολεύονται καθόλου νὰ ἐγκαταλείψουνε μιὰ τους προαίρεση, πού εἶναι τίμια καὶ καλὴ, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ τὴν ἴδια προαίρεση τὴν ἔχει καὶ κάποιος ἄλλος, πού αὐτοὶ τὸν μισοῦν. Καὶ δὲν καταδέχονται οἱ τέτοιοι ν' ἀκολουθήσουνε μιὰν ἀξιέπαινη προσπάθεια καὶ μιὰ καλὴ ἐνέργειαν, γιὰτὶ τὴν ὑποστηρίζει ἓνας, πού τὸν θεωροῦνε ἐχθρό τους. Καὶ ξέρετε μὲ τί μοιάζει τὸ πρᾶγμα αὐτό; Σὰν νὰ μὴ θέλουνε κάποιοι νὰ ταξιδέψουνε — κι' ἄς εἶναι καλὸς ὁ καιρὸς κι' ὁ ἄνεμος οὐριος — ἐπειδὴ βλέπουνε, πὼς μὲ τὸν καλὸν αὐτὸν καιρὸ ταξιδεύουνε καὶ κάποιοι, πού αὐτοὶ τοὺς ἐχθρεύονται!

Μ' αὐτὸ ὅμως πού κάνουν δὲν φανερώνουν τίποτες ἄλλο, παρὰ πὼς περισσότερο κι' ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς των ἐχθρεύονται τὸν ἑαυτό τους. Καὶ ἐνῶ ἐκεῖνοι ὠφελοῦνται, χωρὶς νὰ τοὺς βλάπτουνε καθόλου, αὐτοί,

μέ τήν κακή τους προαίρεση, βλάπτουνε και ζημιώ-
νουνε μόνο τόν ἑαυτό τους.

Ὁ Ἡσαῦ ὅμως δέν ἐφανέρωσε τέτοιαν ἐλαφράδα
και τέτοιαν ἀνεμυαλιά. Βλέπει πώς ὁ ἀδελφός του ὁ
Ἰακώβ, πού τόσο τόν μισοῦσε και τόν ἀποστρεφότανε,
φεύγει σέ ταξίδι και πάει στήν Μεσοποταμία· μέ τήν
πρόθεση νά παντρευθῆ ἐκεῖ, και νά πάρη γυναῖκα ἀπό
τò Ἔθνος πού καταγόντανε και οἱ πρόγονοί του. Και
τò πρᾶγμα αὐτò τò βρίσκει πώς εἶναι καλò και ὠφελι-
μώτατο· και τò ἐπιδοκιμάζει μέ τήν καρδιά του. Και
λογιάζει, μέ τò νοῦ του. Πρῶτα πρῶτα, παίρνει γυ-
ναῖκα ἀπό τή γενηά μας. Δεύτερο, εὐχαριστεῖ μέ αὐτò
τούς γονιούς μου, τόν Ἰσαὰκ και τή Ρεβέκκα. Και τρί-
τον, δέν συγγενεῦει και δέν συμπεθεριάζομε μέ τή φαῦλη
και διεστραμμένη γενηά τῶν Χανααῖων. Αὐτά ὅλα
τ' ἀναμέτρησε, φρόνιμα και συνετά, ὁ Ἡσαῦ, κι' ἐμι-
μήθηκε μέ σύνεση και πρòς τή συμφέρον του, τόν Ἰα-
κώβ. «Και ὅταν εἶδεν ὁ Ἡσαῦ, πώς στά μᾶτια τοῦ πα-
τέρα του Ἰσαὰκ οἱ Χανααῖοι δέν εἶχανε καμιάν ἀπο-
λύτως ἐκτίμηση, πῆγε και πῆρε γυναῖκα τήν Μαελέθ,
τήν κόρη τοῦ Ἰσμαήλ, πού ἦτανε γυιὸς τοῦ Ἀβραάμ·
τήν ἀδελφή τῆς Ναβεῶθ» (Γεν. κη', 8-9).

Ἐκεῖνο τò και, (και ὅταν εἶδεν ὁ Ἡσαῦ), ἔχει
ἐδῶ πολὺ μεγάλη σημασία. Και φανερώνει πώς ὁ Ἡσαῦ,
ἀκολούθησε τò παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβ,
κι' ἐμιμήθηκε τήν προαίρεσή του και τήν ἀπόφασή του
ἐκείνη· κι' ἄς τόν μισοῦσε πολὺ. Αὐτò δέν τόν ἐμπό-
δισε νά τόν μιμηθῆ.

Ἐχθρός του ἦτανε τò ἄτομο και ὁ ἄνθρωπος· κι'
ὄχι οἱ ἀξιέπαινες πράξεις του. Μισοῦσε τò ὑποκειμένο
του· κι' ὄχι τήν ἀρετὴ τοῦ ὑποκειμένου. Ἀφοῦ βλέπω,
πώς αὐτò πού κάνει ὁ ἀδελφός μου ὁ Ἰακώβ εἶναι ὠραῖο,
εἶναι τίμιο, εἶναι σωστό, και εἶναι και συμφέρον, γιατί
νά μὴν τò κάμω κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος; Ὡ! θὰ τò κάμω. Ναί!
θὰ τò κάμω.

«Γευθήτε καὶ θὰ ἰδῆτε, ὅτι χρηστός ὁ Κύριος».

«Καὶ νά! μιὰ σκάλα ἦτανε στηριγμένη στὴ γῆ, πού ἡ κεφαλὴ της ἔφθανε στὸν οὐρανό» (Γεν. κή', 12).

Βρισκότανε ἀκόμη στὴ γῆ ὁ Ἰακώβ κι' ὅμως καταξιώνεται νὰ γίνῃ ὁ γενάρχης τοῦ Ἰσραήλ· κι' ἐνῶ φοροῦσε φτωχὴ καὶ ταπεινὴ σάρκα, γίνεται «νοῦς πού μπορεῖ καὶ βλέπει τὸ Θεό».

Ἕνας ἄνθρωπος, πού εἶναι δίκαιος κι' ἐνάρετος καὶ πού τὸν ἀγαπᾷ ὁ Θεός, ἀρχίζει — κι' ἄς ζῆ ἀκόμη στὸν κόσμος μας αὐτόν — νὰ προγεύεται κάπως τὴν ἀνείπωτην ἐκείνη χαρὰ, πού ἡ πίστη, φτερωμένη ἀπὸ τὴν ἐλπίδα, μᾶς προβάλλει πὼς θὰ τὴν ἀπολαύσωμε στὴν ἄλλη τὴν μακαριστὴν αἰώνια ζωὴ. Ὁ Χριστιανός, ἀκόμη κι' ὅταν εἶναι κάτοικος τῆς Γῆς, ἅμα νεκρώσῃ τὰ πάθη του κι' ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὴ δουλεία τους, «ζῆ τὴν ἴδια ζωὴ μὲ τὸ Χριστό, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος· κι' ἀνασταίνεται μαζί του· καὶ βρίσκεται στὰ Ἐπουράνια κοντὰ στὸν Ἰησοῦ Χριστό (Ἐφεσ. β', 5-6).

Τὸν προκαταλαβαίνει δηλαδή, κατὰ κάποιον τρόπο, ἡ γλυκύτατη ἐκείνη χαρὰ τῆς τρισμακάριος εὐδαιμονίας, πού τὴν προσδοκᾷ καὶ πού τοῦ γεμίζει τὴν καρδιά, μὲ τέτοια ἀνείπωτην εὐφροσύνη, πού τὸν κάνει νὰ πιστεύῃ πὼς βρίσκεται στὰ ἔπουράνια, ἐνῶ ζῆ ἀκόμη στὴ Γῆ· ἢ πὼς ὁ οὐρανὸς κατέβηκε καὶ τὸν προαπάντησε· κι' ἐνῶ πατᾷ ἀκόμη τὰ χῶματα τῆς Γῆς, τὸν καταγλυκαίνει μὲ τ' ἀνείπωτα ἀγαθὰ του. Καὶ γι' αὐτὸ σαστισμένος, πὼς ἔτσι ἀνέλπιστα βρῆκε τὸν οὐρανὸν ἐπάνω στὴ Γῆ, ἀναφωνεῖ, ὅπως ὁ Ἰὼβ τότε «Ὁ Θεὸς βρίσκεται πραγματικὰ στὸ μέρος αὐτό, κι' ἐγὼ δὲν τῶξερα... Ὁ τόπος αὐτὸς δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά «οἶκος Θεοῦ»· κι' αὐτὰ ἐδῶ εἶναι «ἡ πύλη τ' Οὐρανοῦ» (Γεν. κή', 16, 17). Ἡ γεμάτος ἀπὸ πεποίθησι ἀνακράζει ὅπως ὁ Δαβίδ· «Ἀνοίξατέ μου τὶς θύρες τῆς Δικαιοσύνης, γιὰ νὰ μπῶ καὶ νὰ ἐξομολογηθῶ στὸν Κύριο... Αὐτὴ εἶναι ἡ «πύλη τοῦ Κυρίου». Καὶ οἱ δι-

καιοι θα περάσουνε ἀπ' αὐτήν» (Ψαλμ. ριζ', 19).

Πῆρε λοιπὸν ὁ Ἰακώβ κάποια πέτραν ἀπ' αὐτὲς ποὺ βρίσκονταν ἐκεῖ, καὶ τὴν ἔβαλε γιὰ προσκέφαλό του. (Γεν. κη', 11, 12). Κι' ὅταν ἀποκοιμήθηκεν, εἶδε στὸν ὕπνο του τὴν περίφημη καὶ μυστηριώδικην ἐκείνη κλίμακα, ποὺ ἐφάνερονε τὴν ὑπερθαύμαστην Οἰκονομία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν σωτηρία μας· ποὺ σύμφωνα μ' αὐτήν, τὰ ἐπουράνια θὰ σμίγανε μὲ τὰ ἐπίγεια· καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐνωνότανε μὲ τὸν Θεό!

Εἶδε τὸν Κύριο, νὰ γέρνη καὶ νὰ στηρίζεται ἐπάνω στὸ κεφάλι τῆς Κλίμακας. Εἶδε τοὺς Ἀγγέλους ν' ἀνεβοκατεβαίνουν ἀπ' αὐτή. Ἄκουσε νὰ ἐπιβεβαιώνωνται οἱ ἐπαγγελίες, ποὺ εἶχανε δοθῆ καὶ σ' αὐτὸν καὶ στοὺς Πατέρες του. Ἀντιλήφθηκε, πὼς στὸν τόπον ἐκεῖνο ζῆ καὶ ὑπάρχει ὁ Κύριος· κι' ὅτι τὸ μέρος ἦτανε φοβερό· καὶ ἦτανε «οἶκος τοῦ Θεοῦ» καὶ «πύλη τ' οὐρανοῦ».

Ὅλα αὐτὰ τὰ βλέπει, μὲ τὴν πίστη, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστιανοῦ. Τὰ πιστεύει, μὲ τὴν εὐσέβειαν, ὁ νοῦς του. Καὶ τὰ σέβεται ἡ καρδιά του, μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ. Καὶ γίνεται, ἔτσι, κάθε πιστός, Ἰσραὴλ κι' αὐτός. Νοῦς δηλαδή «ποὺ βλέπει τὸν Θεό».

Βλέπει, αὐτὸ ποὺ δὲν περίμενε νὰ τὸ ἰδῆ· καὶ πιστεύει σ' αὐτό, ποὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ κάθε προσδοκία, καὶ δὲν εἶναι βολετό, νὰ ἰδοῦνε τὰ μάτια τοῦ ἀνθρώπου. Κι' ἔτσι σέβεται πραγματικά· καὶ λατρεύει αὐτὸ ποὺ πιστεύει. Κι' ἀποκαλύπτονται, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, στὸ Χριστιανὸ τὰ ἐξωκοσμικὰ καὶ τὰ ἀκατανόητα· γίνονται θεατὰ τ' ἀθέατα· καταληπτὰ τ' ἀκατάληπτα· χειροπιαστὰ τὰ ἄπιαστα· καὶ ρητὰ τὰ ἄρρητα.

Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμη καὶ ὁ νέος αὐτὸς Ἰακώβ, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ σημεῖον αὐτό; Πρῶτα πρῶτα καὶ κυρίως, πρέπει νὰ στηρίξῃ καλὰ τὸ νοῦ τοῦ ἐπάνω στὴν πέτρα μιᾶς πίστεως, ποὺ νᾶναι στερεὴ κι' ἀσάλευτη κι' ἀμετακίνητη, καὶ ποὺ νὰ μὴν ξέρῃ τὸ δισταγμό. Ἐπάνω

Ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος Ἡπειρος

ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΡΧΗΓΟΥΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΓΩΝΩΝ, ΗΡΩΪΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΟΣ

Οἱ ἥρωες καὶ οἱ μάρτυρες

Μία ἀπὸ τὰς ἀποφάσεις πού ἔλαβεν ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν τελευταίαν τακτικὴν Σύνοδόν της ἐπέρασε σχεδὸν ἀπαρτήρητος. Καὶ ὅμως ἐπρόκειτο περὶ ἀποφάσεως, ἡ ὁποία ἔπρεπε νὰ συγκινήσῃ βαθύτατα. Δι' αὐτῆς ἡ Ἱεραρχία θὰ διεμαρτύρητο πρὸς τοὺς Μεγάλους τῆς Γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὰ δεινὰ πού ὑφίσταται ὁ λαὸς τῆς Β. Ἡπείρου. Μὲ τὴν διαμαρτυρίαν της αὐτὴν ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιτελεῖ μίαν ὑποχρέωση καὶ ἀνθρωπιστικῆς φύσεως ἀλλὰ καὶ ἑλληνοχριστιανικῆς. Τμῆμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους μὲ ἱστορικῶς ἀδιαμφισβήτητη τὴν ἑλληνικότητά του ἡ Βόρειος Ἡπειρος ἐστάθηκε ὡς προπύργιον τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας κατὰ τῶν ἐπιβούλων διαθέσεων τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδοξίας. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βορείου Ἡπείρου ἔχει δημιουργήσει μίαν ἱστορίαν καὶ μίαν παράδοσιν, τὴν ὁποίαν μάταια ἀγωνίζονται νὰ καταρρίψουν καὶ νὰ διαγράψουν οἱ ἐχθροὶ οἱ φυλετικοὶ καὶ οἱ θρησκευτικοί. Ἐνας ἀλύτρωτος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκικῆς δουλείας εἶχε συγκεντρωθῆ γύρω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὑποδούλου αὐτοῦ τμήματος τῆς Ἡπείρου καὶ ἀπὸ τὰς μητροπόλεις τὰς βορειοηπειρωτικὰς ἐλάμβανε τὰ συνθήματα ἑνὸς σιωπηλοῦ, ἀλλὰ γενναίου ἀγῶνος καὶ ἀντλοῦσε κάθε του δύναμιν

ἀπ' ὅλα, στὴν πίστην αὐτῆ, σὰν σὲ προσκέφαλο, πρέπει νὰ στηρίξῃ τὸ κεφάλι του. Νὰ πιστέψῃ δηλαδὴ, μ' ὅλη του τὴν ψυχὴ, καὶ μ' ὅλη του τὴν καρδιά, καὶ μ' ὅλη του τὴ διάνοια. Καὶ τότε ὁ Ἰακώβ θὰ γίνῃ Ἰσραήλ· καὶ «νοῦς πού βλέπει τὸ Θεό».

Ἄν δὲν πιστέψῃ, τίποτε δὲν θὰ καταλάβῃ. «Ἄν δὲν πιστέψετε δὲν θὰ καταλάβετε» (Ἡσ. ζ', 9). Μόνον ὅποιος πιστεύει, ἐννοεῖ. Καὶ τότε μεγαλόκραχτα δοξάζει καὶ ὑμνολογεῖ τὸν Θεὸ καὶ τὰ θαυμάσιά του. «Ἐπίστεψα, καὶ γι' αὐτὸ μίλησα» (Ψαλμ. ριε', 1).

Μετφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

διὰ τὴν ἀνθηρὰν ἐπιβίωσίν του μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἀλύγιστης ἑλληνικῆς φυλῆς. Ἡ μόρφωσις του ἡ ἐθνικὴ καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ εἶχαν ὡς βάρη ἀσάλευτα τὴν ἐκκλησίαν. Καὶ ἦταν διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ στόχος τῶν ἐπιβουλευομένων τὴν ἑλληνικότητα τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἐχθρῶν. Ἀλβανοὶ καὶ τοῦρκοι καὶ σλαῦοι ἀκόμη εἶχαν συμμαχήσει γιὰ τὴν ἐξόντωσιν ἂν ἦταν δυνατὸν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κάτω ἀπὸ τὰς πτέρυγας τῆς ὁποίας εὗρισκεν ἀσφαλὲς καταφύγιον καὶ ἔρεισμα ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς.

*

Ἡ ἱστορία εἶναι γεμάτη ἀπὸ δρᾶσι, ἡρωϊσμοὺς καὶ θυσίαι τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βορείου Ἠπείρου. Κέντρα πνευματικὰ ὅπως ἡ Μοσχόπολις παρὰ τὴν Κορυτσᾶν προσέφεραν πολὺτιμα τὰ φῶτά των καὶ πέραν ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς περιοχῆς των. Ἡ Κορυτσᾶ μὲ τὴν περιοχὴν τῆς Πρεμετῆς στάθηκε μία ἀπὸ τὰς μεγαλύτερας ἑλληνικὰς ὀρθοδόξους μητροπόλεις τοῦ κλίματος τοῦ Οἴκου-μενικοῦ θρόνου. Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς ἔχει δώσει πρόσωπα ἐπιλεκτα εἰς τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν τοῦ ἀλύτρωτου γένους καὶ ἐπιστήμονας καὶ ἀνθρώπους τοῦ ἐμπορίου μὲ πνεῦμα προοδευτικὸ ἀξιοζήλευτο. Ἐγνώρισε ἡ Κορυτσᾶ ἱεράρχας ἐκλεκτοὺς ὅπως ὁ Φώτιος, ὁ ὁποῖος προσέφερε τὴν ζωὴν του ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἑλληνικῆς πατρίδος καὶ τῆς ὀρθόδοξης πίστεως καὶ ἐκκλησίας. Ὁ Γερβάσιος Ὁρολογᾶς στάθηκε ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιλέκτους ἱεράρχας τῆς Κορυτσᾶς εὐτυχήσας ὡς μητροπολίτης Ἰωαννίνων νὰ εὐλογήσῃ τὰ νικηφόρα ἑλληνικὰ ὄπλα καὶ νὰ ὑποδεχθῆ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τὴν πολυτραγουδισμένην τῆς Ἠπείρου τὸν νικηφόρον στρατὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἀγωνίσθηκε ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ ἡ μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως μὲ κέντρα τὸ Ἀργυρόκαστρον, τὸ Δέλβινον καὶ τὴν Χειμάρραν, ἔδωκε δείγματα ἀγωνιστικὰ καὶ ὡς ἐκκλησία καὶ ὡς πλήρωμα αὐτῆς ἀξία ἐθνικῆς τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης.

Ὁ ἀγῶνας διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Βορείου Ἠπείρου κατὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον εὗρηκε πρωτοπόρον τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς. Γηραιὸς ἀλλὰ γεμάτος μαχητικότητα ὁ μητροπολίτης Βασίλειος. Τὸ Μπεράτι ὡς ἔδρα τῆς μητροπόλεως Βελεγράδων ἀντιμετώπισε ἀγῶνας ἐχθρικοὺς τῶν ἀλβανῶν ἀπὸ τοὺς πλέον ἐπικινδύνους καὶ ἀξιολόγους. Μητροπολιταὶ τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς ἐχηρημάτισαν ὁ διαπρεπὴς ἱεράρχης Καλλίνικος Δεληκάνης προαχθεὶς εἰς ἀρχιερέα ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ γενικοῦ ἐπόπτου τῶν πατριαρχείων εἰς τὰ σχολεῖα τὰ κοινοτικὰ τῆς Πόλης. Ὁ Ἰωακείμ Μαρτινιάνος, πού ἀπέθανε πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια ὡς μητροπολίτης Ξάνθης, διετέλεσεν ἱεράρχης καὶ ποιμὴν ἀξιόλογος τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, συγγραφέας καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς

Μοσχοπόλεως. Τὸ Δυρράχιον καὶ ἡ περιοχή του εἶχαν τὴν ὀρθόδοξον μητρόπολιν των καὶ τὸν ἀγνὸν ἑλληνισμόν των, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν ἀλβανικὴν ἐπανάστασιν περιέβαλε διὰ τῆς εὐνοίας του ὁ Ἐσάτ πασᾶς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ μητροπολίτου Ἰακώβου τοῦ μετὰ ταῦτα μητροπολίτου Μυτιλήνης. Ἡ Ἐρσέκα εἶχε καὶ αὐτὴ τὸν ἑλληνα ἱεράρχην της μὲ πλήρωμα ὀρθόδοξον.

Αἱ συνθήκες ποῦ ἐδημιουργήθησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον ἔπληξαν τὴν Ἑλληνικὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ ἔθεσαν ὑπὸ διωγμὸν καὶ κατάργησιν τὰς ἑλληνικὰς μητροπόλεις τῆς Β. Ἡπείρου. Ὁ Ἑλληνισμὸς της ὅμως ὡς ψυχικὴ δύναμις ἐπέζησεν. Τὰ ἀλβανικὰ καθεστῶτα ἐρρύθμισαν ποικιλοτρόπως καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα τῆς Β. Ἡπείρου. Ὁ εὐνοούμενος τοῦ Ἀχμέτ Ζώγου καὶ ὁ ἐξορισθεὶς κατόπιν ὑπ' αὐτοῦ Φανόλι ἐπέτειναν τοὺς διωγμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὴν τακτικὴν του ἠκολούθησε καὶ ὁ μορφωθεὶς εἰς τὸ Μοναστήριον τῆς Μακεδονίας καὶ εἰς τὸ ἔθνικόν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν Βησσαρίων Τζιβάνης ποῦ ἀνεδείχθη ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας χειροτονηθεὶς παρανόμως ἀπὸ σέρβους ἀρχιερεῖς. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρῦσανθος ὡς ἀποκρισάριος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀργότερον κατόπιν συνεννοήσεων Πατριαρχείου καὶ ἰταλικῆς Κυβερνήσεως μετέβη εἰς Τίρρανα διὰ τὴν ἀνακήρυσιν μιᾶς αὐτονόμου ἀλβανικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας μὲ μητροπόλεις τὴν Κορυτσᾶν, τὰ Τίρρανα καὶ τὸ Ἀργυροκάστρον. Ὁ Κίσης ἐξελέγη ἀρχιεπίσκοπος μὲ ἔδραν τὰ Τίρρανα. Καὶ ὁ Εὐλόγιος Κουρίλας καὶ ὁ Παντελεήμων διωρίσθησαν μητροπολίται Κορυτσᾶς καὶ Ἀργυροκάστρου χειροτονηθέντες στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖον. Ὁ τελευταῖος πόλεμος ἔδωκε νέον πλήγμα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν βορειοηπειρωτικὸν ἑλληνικὸν πληθυσμόν. Μητροπόλεις δὲν λειτουργοῦν πλέον καὶ ὁ πληθυσμὸς ὑπὸ τὸ δικτατορικὸν καὶ ἀνθελληνικὸν καθεστῶς τοῦ Ἐμβέρ Χότζα στενάζει χωρὶς ὁ στεναγμὸς του αὐτὸς νὰ εὕρισκῃ καμμιάν ἀπολύτως ἀπήχησιν μεταξὺ τῶν μεγάλων καὶ τῶν ἰσχυρῶν. Ἡ Ἱεραρχία τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑψώουσα τὴν φωνήν της καὶ ἐπικαλουμένη τὴν συμπαράστασιν τῶν μεγάλων τῆς Γῆς καὶ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκπληροῖ μίαν ἱεράν ὑποχρέωσιν της ἀλλὰ καὶ ὑπομιμνήσκει μίαν σκληρὰν ἀδικίαν ἀπέναντι ἐνὸς λαοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ ἑλληνικότης εἶναι ἀδιαμφισβήτητος καὶ ὁ ὁποῖος ζητεῖ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς πατρίδος του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος. Ἀδιάφορον ἂν ἡ φωνὴ αὐτῆς δὲν πρόκειται νὰ ἀκουσθῇ ὑπὸ τὸν θόρυβον τῶν συμπερόντων τῶν ἰσχυρῶν.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Πῶς ἐδιορθώθηκε κάποιος Γέροντας
ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα τῆς μέθης.

Κάποιος ἀπὸ τοὺς Γέροντες μοῦ διηγήθηκε, πῶς ἦτανε ἕνας ἀδελφός, πού εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ πίνη καὶ νὰ μεθᾶ. Αὐτὸς λοιπὸν ἐπλεκε ψάθες καὶ καλάθια· καὶ τὰ ἐργόχειρα αὐτὰ κατέβαινε σὲ μιὰ γειτονικὴ πολιτεία καὶ τὰ πουλοῦσε· κί' ὅτι λεφτὰ ἔπιανε, τᾶπινε στὸ κρασί.

Κάποτε λοιπὸν πῆγε κί' ἔμεινε μαζί του κί' ἕνας ἄλλος ἀδελφός, πού ἤξερε κί' αὐτὸς τὴν ἴδια τέχνη. Ἔπλεκε λοιπὸν κί' αὐτὸς λογιῆς - λογιῆς πλεκτὰ καὶ τᾶπαιρνε κί' αὐτὰ ὁ Γέροντας καὶ τὰ πουλοῦσε μαζί μὲ τὰ ἰδικὰ του· καὶ τὴν εἰσπραξὴ κί' ἀπὸ τὰ δυὸ τὴν ἔπιανε ὅλη· ὅταν δὲ γύριζε τὸ βράδυ στὸ κελλί τους, δὲν ἔφερεν στὸν ἀδελφό, παρὰ λίγο ψωμί χωρὶς αὐτὸς νάνοιξη τὸ στόμα του ποτέ, καὶ νὰ τοῦ κάμη καὶ τὸ παραιμικρότερο παράπονο.

Κάποτε λοιπὸν ὁ ἀδελφός αὐτὸς ἐμελέτησε μὲ τὸ νοῦ του καὶ εἶπε· — Δὲν εἶναι κρίμα νὰ παιδεύωμαι τόσο, καὶ νὰ μὴν ἔχω οὔτε ἕνα ροῦχο νὰ βάλω, παρὰ εἶμαι γυμνός· καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας νὰ τρώω λίγο ψωμί στερημένο; Θὰ σηκωθῶ νὰ φύγω ἀπὸ ἐδῶ.

Ἄλλὰ πάλι σκέφθηκε καὶ εἶπε. — Καὶ ποῦ νὰ πάω; Ἄς καθίσω ἐδῶ πού βρέθηκα· γιατί ἐγὼ δὲν ἤλθα ἐδῶ γιὰ τίποτες ἄλλο, παρὰ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μόλις ἔκανε αὐτοὺς τοὺς λογισμοὺς, παρουσιάσθηκε μπροστά του ἕνας Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ εἶπε — Νὰ μὴν πᾶς πουθενά· γιατί αὔριο θάλλθω καὶ θὰ σὲ πάρω. Σὰν ἐξημέρωσε λοιπὸν εἶπε στὸ Γέροντα ὁ ἀδελφός — Σὲ παρακαλῶ, Πατέρα μου, νὰ μὴ φύγης καὶ νὰ μὴν πᾶς πουθενά σήμερα· γιατί θάρθουνε κάποιοι δικοί μου νὰ μὲ πάρουνε.

Ὅταν λοιπὸν ψήλωσε λίγο ὁ Ἥλιος κί' ἤλθεν ἡ ὥρα πού ἔφευγε

πάντα ὁ Γέροντας, τοῦ εἶπε — Φαίνεται δὲν θάρθουνε οἱ δικοὶ σου σήμερα, ἀφοῦ δὲν φανήκανε ὡς αὐτὴ τὴ στιγμή. Κι' ἐκεῖνος τοῦ εἶπε — Ὅχι Ἀββά μου, εἶμαι βέβαιος πὼς θάρθουνε. Καὶ τὴν ὥρα πού τοῦ μιλοῦσε αὐτά, ἐξεψύχησε.

Ὅταν εἶδε λοιπὸν ὁ Γέροντας αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἄρχισε νὰ κλαίη κι' ἔλεγε — Ἀλλοῖμόν μου, τέκνο μου· Χρόνια καὶ χρόνια τώρα ζῶ ἀστόχαστα καὶ ἀνάμελα· Καὶ σύ, μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ μὲ τὴν ἐγκαρτέρηση πού εἶχες, ἐσώθηκες μέσα σὲ τόσο λίγο καιρὸ. Κι' ἐσωφρονίσθηκεν ἀπὸ ἐκείνη τὴ στιγμή κι' ἔγινες περίφημος.

Ἕνας ἀδελφὸς πὺ στάθηκε πέτρα ὑπομονῆς κι' ἔσωσε μ' αὐτὴ καὶ τὸν Γέροντά του.

Ἦτανε κάποιος Γέροντας, πὺ ἔμενε στὰ κελλιά, πὺ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, καὶ πὺ τὰ λένε ἐρημικά. Κι' ὁ Γέροντας αὐτὸς ἦτανε σκληρὸς, ἀψόθυμος καὶ ἀπότομος.

Ἄκουσε λοιπὸν γι' αὐτὸν ἓνας νεοφώτιστος ἀδελφὸς κι' ἀποφάσισε καὶ ὑποσχέθηκε στὸ Θεὸ καὶ εἶπε — Ὡς τὰ τώρα, ἐδούλευα, Κύριέ μου, σὲ κοσμικοῦς. Θὰ πάω λοιπὸν ἀπὸ σήμερα καὶ θὰ μείνω κοντὰ στὸ ράθυμον αὐτὸν Γέροντα· καὶ θὰ τὸν ὑπηρετῶ καὶ θὰ τὸν ξεκουράζω.

Τῶκαμε λοιπὸν κι' ἐπῆγε. Κι' ὁ Γέροντας δὲν περνοῦσε ἡμέρα πὺ νὰ μὴν τὸν βρῖση· καὶ τὸν μεταχειρίζοντανε σὰν νάτανε σκυλί.

Βλέποντας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὴν καρδιά του, ὕστερα ἀπὸ ἔξη χρόνια τέτοιας ζωῆς καὶ τέτοιας ὑπομονῆς, τοῦ φανέρωσε μιὰ νύχτα στὸν ὕπνο του κάποιον, πὺ βαστοῦσε στὰ χέρια του ἓνα μεγάλο χάρτη, πὺ ὁ μισὸς ἦτανε ἄγραφος κι' ὁ ἄλλος μισὸς γραμμένος· τοῦδειχνε λοιπὸν τὸ χάρτην αὐτὸ καὶ τοῦλεγε — Πρόσεξε νὰ ἰδῆς· Τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ χρέη σου τᾶσβυσε καὶ σοῦ τὰ ἐχάρισεν ὁ Θεός· προσπάθησε λοιπὸν κι' ἀγωνίσου νὰ σοῦ σβύση καὶ τ' ἄλλα μισὰ.

Ἐπῆρχε λοιπὸν κι' ἓνας ἄλλος Γέροντας, ἅγιος πραγματικὰ ἄνθρωπος, πὺ ἔμενε κάπου ἐκεῖ κοντά. Αὐτὸς λοιπὸν εἶχε μάθει γιὰ τὴ σκληρὴ ζωὴ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἤξερε πὼς ὁ Γέροντάς του δὲν τοῦδινε καμμιά σημασία καὶ πὼς τὸν ἐπαραστενοχωροῦσε ἄδικα καὶ παράδικα. Καὶ πὼς ἐκεῖνος τὰ ὑπόμενεν ὅλα· καὶ κάθε φορὰ τοῦβάζε μετάνοια· μὰ δὲν τὸν ἐμαλάκωνε διόλου. Ὅταν λοιπὸν ἐλάχαινε νὰ τὸν συναπαντήση, τὸν ἀρωτοῦσε — Πῶς τὰ πᾶς, παιδί μου;

᾽Ωφεληθήκαμε σήμερα τίποτε; ᾽Εσβύσαμε κανένα μας χρέος ἀπὸ τὸ χάρτη;

Κι' ἂν συνέβαινε, πότε πότε, νὰ περάσῃ μιὰ ἡμέρα, χωρὶς νὰ τὸν βρίσῃ, ἢ νὰ τὸν φτύσῃ, ἢ νὰ τὸν σκυλοκνηγήσῃ ὁ Γέροντάς του, ἐπήγαινε τὸ βράδυ καὶ τὸν εὔρισκε καὶ τοῦλεγε κλαίοντας — Χαμένη ἐπήγεν, ᾽Αββᾶ μου, ἡ σημερινὴ ἡμέρα· καὶ τὴν ἐπέρασα ἤσυχα καὶ χωρὶς νὰ κερδίσω τίποτα.

᾽Επέρασαν λοιπὸν ἔτσι ἄλλα ἕξι χρόνια, κι' ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. Ὁ ἅγιος λοιπὸν ἐκεῖνος Γέροντας ἐβεβαίωσε, πὼς τὸν εἶδε νᾶναι μαζί μ' ὅλους τοὺς ἁγίους Μάρτυρες καὶ πὼς παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ γιὰ τὸ Γέροντά του κι' ἔλεγε — Θεέ μου! Κύριέ μου, πού εἶναι ἀμέτρητο τὸ ἔλεός σου καὶ ἀπειροὶ οἱ οἰκτιρμοὶ σου, ἐλέησόν τον καὶ σπλαγχνίσου τον, ὅπως ἐλέησες κι' ἐμένα ἐξ αἰτίας του.

Καὶ δὲν ἐπέρασε πολὺς καιρὸς κι' ἀναπαύθηκε κι' ὁ Γέροντας ἐκεῖνος. Κι' ὁ ἀδελφὸς τὸν ἐτράβηξε κοντά του στοὺς τόπους τῆς αἰώνιας μακαριότητος. Νὰ πόσο τιμᾷ ὁ Θεὸς ἐκεῖνους πού ὑποφέρουνε καὶ πονοῦνε γιὰ τὴν ἀγάπη του.

Ἡ ὑπερφάνεια εἶναι ἡ πηγὴ τῶν κακῶν.

Βλέποντας ὁ μεγάλος Παχώμιος, πὼς ὁ μαθητὴς του Θεόδωρος ἦτανε σ' ὅλα του μετρημένος καὶ φρόνιμος, καὶ πὼς, ἂν καὶ ἦτανε ἀκόμη νέος, δὲν εἶχε καθόλου παιδιάστικα μυαλὰ καὶ φερσίματα, παρὰ πὼς, μὲ τὴν προσευχὴ καὶ μὲ τὴν ἀδιάκοπη μελέτη, καταρτιζότανε κι' ἐστήριζε κι' ἄλλους πού τυχὸν ἐκλονίζονταν, ἐχαιρόντανε πολὺ γι' αὐτό.

Συνηθίζανε λοιπὸν οἱ ἀδελφοὶ νὰ μαζεύωνται ὅλοι, κάθε βράδυ, σ' ἓνα μέρος τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ ν' ἀκοῦνε τὴ διδασκαλίαν τοῦ μεγάλου των Ἠγούμενου. Κάποτε λοιπὸν πού εἶχανε μαζευθῆ γιὰ τὸ σκοποῦν αὐτό, διέταξε τὸν Θεόδωρο, πού ἦτανε ἀκόμη πολὺ νέος καὶ δὲν εἶχε συμπληρώσει τὰ εἴκοσι χρόνια, νὰ κηρύξῃ αὐτὸς τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ στοὺς ἀδελφούς. Κι' αὐτός, ἀμέσως καὶ δίχως καμμιὰν ἀντιλογία, ἄρχισε νὰ τοὺς μιλᾷ, μὲ θεοκίνητη γλῶσσα, λόγια χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα στὴν ψυχὴ. Μερικοὶ λοιπὸν ἀπὸ τοὺς παλαιότερους Γέροντες ὅταν εἶδανε τὸ πρᾶγμα αὐτό, δὲν τὸ δεχθήκανε καὶ δὲν καθήσανε νὰ τὸν ἀκούσουν, παρὰ ἔφυγαν ἀπὸ τὴ σὺναξη κι' ἐπήγαινε στὰ κελλιὰ τους. Σὰν ἐτελείωσε λοιπὸν ἡ διδασχὴ, ἔστειλε καὶ τοὺς φώναξεν ὁ Μεγάλος. Κι' ὅταν ἐμαζευθῆκανε κοντά του τοὺς ἀρώτησε — Γιατί, πατέρες μου, ἐφύγατε ἀπὸ τὴν ὁμιλία κι' ἐπήγατε στὰ κελλιὰ σας; Κι' αὐτοὶ τοῦ εἶπανε — Τί ἤθελες νὰ κάνωμε, ὅταν ἐνῶ ἐμεῖς ἐγεράσαμε πλέον κι' ἀσπρίσανε τὰ μαλλιὰ μας μέσα στὸ Μοναστήρι, μᾶς ἔβαλες γιὰ δάσκαλό μας ἓνα νέο παιδί;

Κι' όταν εκείνος τ' άκουσε αυτά, άναστέναξε βαθεία και καταλυπήθηκε και τούς άρώτησε — Ξέρετε, Πατέρες μου, ποιά είναι ή πηγή του κακού κι' από ποϋ άρχισεν ή δυστυχία του κόσμου μας αυτού; Κι' εκείνοι τ' άπαντήσανε — 'Από ποϋ; — 'Από την υπερηφάνεια, Πατέρες μου. 'Εξ αίτίας της εξέπεσεν από τον ουρανό ό 'Εωφόρος και κατασυντρίφθηκεν επάνω στη Γη. Κι' έξ αίτίας της ό Βασιλέας τής Βαβυλώνας Ναβουχοδονόσορας κατάντησε νά ζή με τά θηρία. Για μήπως δέν έχετε άκούσει, πώς ό Θεός συχαίνεται τον καθένα που μεγαλοπιάνεται και που είναι ψηλοκάρδιος; κι' ότi μās είπεν πώς «όποιος ύψώνει τον έαυτό του θα ταπεινωθῆ, κι' όποιος ταπεινώνει τον έαυτό του θα ύψωθῆ;»

Νά ξέρετε λοιπόν ότi, επειδή τὰ ξεχάσατε αυτά, ό Διάβολος σās ένίκησε και πώς ότi είχατε ως τώρα κερδίσει, τὰ χάσατε. Γιατί ή υπερηφάνεια είναι ή μάνα των κακών. Μάθετε άκόμα, πώς φεύγοντας δέν έκαταφρονέσατε τον Θεόδωρο, αλλά τó λόγο του Θεού, κι' έχωρισθήκατε από τó Πνεϋμα τó άγιο.

Πώς δέν τó καταλάβατε, Πατέρες μου, πώς ό Σατανās είναι αυτός που σās έσπρωξε σ' αυτό τó κατάντημα; 'Ω του θαύματος, μεγαλοδύναμε Θεέ μου! «'Εσϋ ό Θεός έταπεινώσες τον έαυτό Σου κι' έδέχθηκες και τον θάνατον άκόμη για μās! Κι' έμεις που είμαστε τιποτένιοι στη φύση μας κι' έντελώς άσήμαντοι, υπερηφανευόμαστε! Αυτός, που είναι άπροσμέρητο κι' άκατάληπτο τó μεγαλειό τó και ποϋ μπορεί μ' ένα του ανάβλεμμα νά καταφλέξη τὰ Σύμπαντα, με την ταπεινώσή του, έσωσε τον κόσμο μας αυτόν! Κι' έμεις που είμαστε στάχτη και χώμα και λάσπη κι' ό,τι ύπάρχει που νάναι τρισχειρότερο και εύτελέστερον άκόμη άπ' αυτά, φουσκώνομε σαν διάνοι από την υπερηφάνεια: χωρίς οι βαρειόμοιροι νά καταλαβαίνωμε, πώς έτσι ρίχνομε τον έαυτό μας στα Τάρταρα και στα σκοτάδια του "Αδη!

Δέν έβλίπατε τουλάχιστον, πώς έγώ τον άκουα, με μεγάλη προσοχή; Και νά ξέρετε, πώς ώφελήθηκα πολϋ από τὰ όσα άκουσα. Γιατί δέν τούδωκα βέβαια την άδεια νά μιλήση, για νά σās λυπήσω και για νά σās βάλω σε δοκιμασία, άλλ' επειδή τώξερα και τó περίμενα, πώς θα ώφελούμουνα κι' έγώ.

Σās λέγω λοιπόν, ένώπιον του άγίου Θεού που με άκούει, πώς αν δέν φανερώσετε ότi μετανοήσατε πικρά για τó μεγάλο σας αυτό λάθος, ώστε νά συγχωρεθῆ ή άμαρτία σας, θα χαθῆτε όλως διόλου. Κι' άφοϋ κάματε την κακήν άρχή, δέν θα μπορέσετε νά σταματήσετε, παρά σαν φθάσετε στην άκρη. Στην καταστροφή σας δηλαδή και στην άπόφασιν για την έσχατη κατακρισή σας!.....

'Απόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΓΙΑ ΝΑ ΤΗ ΔΙΑΦΥΛΛΕΞΟΜΕ ΑΤΡΩΤΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΤΙΚΕΣ ΠΛΑΝΕΣ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Η ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Θεολογία, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ ἔργο τῶν Πατέρων, δὲν εἶναι μιὰ ξεχωριστὴ διανοητικὴ ἀπασχόλησις, ἀλλὰ ἓνα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐν Χριστῷ βίου. Ἄν τὴν ἀποχωρίσουμε ἀπ' αὐτόν, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν Ἐκκλησίαν, παύει νὰ ὑπάρχη, γίνεται μιὰ ἐπιστήμη ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες. Ἡ ἀνάπτυξις της, λοιπόν, εἶναι ταυτόσημη μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατὰ κενάνα τρόπο δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῆ ἔξω ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωὴ.

Ἐφ' ὅσον τὸ δόγμα ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸν στόχον τῆς Θεολογίας, ἀντλούμενον ἀπὸ τὴ Γραφὴν καὶ τὴν Παράδοσιν καὶ διαφωτιζόμενον προοδευτικῶς, ἡ Θεολογία, ὅπως κι' αὐτό, ἀναπνέει καὶ διαγράφεται μέσα στὴ λειτουργικὴ κυρίως ἀτμόσφαιρα. Ἡ καθέδρα της δὲν βρίσκεται στοὺς ἀκαδημαϊκοὺς περιβόλους, ἀλλὰ στὸν ναό.

Αὐτὴ ἡ βασικὴ διαπίστωσις, ἐπαναλαμβάνουμε, προκύπτει ἀπὸ τὸ μεγάλο δεδομένο τῆς πατερικῆς Θεολογίας, ἡ ὁποία εἶναι ὁ κανὼν τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ ἱεροῦ Δαμασκηνοῦ, ποὺ ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος συστηματοποιὸς τῆς ὀρθοδόξου Θεολογίας, ὁ χαρακτήρας της περιωρίσθη ἀπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ δυναμικοῦ κι' ἐνεργητικοῦ παλμοῦ καὶ τονίζεται ἀπὸ τὴν στατικὴν του ἄποψιν. Οἱ δυὸ αὐτὲς ἀπόψεις ὑπῆρχαν ἀνέκαθεν μαζί. Ἡ πρώτη δείχνει τὴν πραγματοποίησιν τῆς Κυριακῆς ὑποσχέσεως «ὁ παράκλητος θὰ σᾶς ὀδηγήσῃ σὲ ὅλη τὴν ἀλήθειαν». Ἡ ἄλλη δείχνει τὴν προσήλωσιν τῆς Ἐκκλησίας στὶς διασαφηνιζόμενες κάθε φορὰ ἀλήθειαι.

Μιὰ μεγάλῃ πρώτη περίοδος θεολογικῶν ζυμώσεων καὶ κατασταλάξεων ἦταν φυσικὸ νὰ ὑπάρξη στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἐξ Ἰσοῦ φυσικὸν κι' ἐπόμενο ἦταν νὰ ὑπερισχύσῃ ὁ στατικὸς τόνος στὸν ἐνεργητικόν.

Αὐτὴ ἡ γενικὴ διαπίστωσις δὲν εἶναι, ὅμως, ἀπόλυτη. Ἡ Θεολογία δὲν σταματᾷ ποτὲ τὸν δρόμον της καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταντήσῃ ἓνα εἶδος πνευματικοῦ ἀναμηρυκασμοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ ἱερὸς Δαμασκηνὸς ὑπῆρξε προαγωγὸς νέων θεολογικῶν τάσεων καὶ μετὰ ἀπ' αὐτόν, ὡς τὶς ἡμέρας μας, ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία δὲν ἔπαυε νὰ προχωρῇ. Ἐνα μόνον παράδειγμα ἀρκεῖ ὡς ὑπόμνησις: ἡ περὶ ἀκτίστου φωτὸς διδασκαλία, ποὺ ὀφείλεται στὸν ἀρκετὰ μεταγενέστερον ἅγιον Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶ καὶ τὴ σχολὴν του.

Δεν μπορούμε, λοιπόν, νά ποῦμε ὅτι ἡ μετὰ τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρθόδοξη Θεολογία εἶναι ἕνα εἶδος λογαριασμῶν πού γίνονται ἀφοῦ ἔκλεισε τὸ κατάστημα. Καί κάθε ἄλλο παρὰ ἀποκλείεται ἡ πιθανότης νὰ ἔλθουν ἡμέρες — σύντομα ἢ ἀργότερα, ἀδιάφορο — πού θὰ ἀναλάμπη δημιουργικά μέ ἴση ἢ καί περισσότερη ἀπὸ ἄλλοτε δύναμι.

— Ποιά εἶναι τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς ὀρθόδοξου Θεολογίας, πάνω στήν προϋπόθεσι τῆς γραφικῆς, παραδοσιακῆς καί λειτουργικῆς της συνεπειάς; Πρῶτα-πρῶτα ἡ καλῶς νοουμένη ἐλευθερία της, πού ξέρει νὰ κινεῖται ἀκίνδυνα ἀνάμεσα στοῦ δόγμα καί στοῦ θεολογούμενο, παρουσιάζοντας ἕνα ὑπέροχο συνδυασμὸ αὐθεντίας καί ἐλευθερίας. Εἶναι μιὰ Θεολογία πού δὲν ἔχει τίποτε τὸ κοινὸ μὲ τὴν ἄκαμπτη Θεολογία τῶν Λατίνων καί τὴν ἀναρχικὴ τῶν Διαμαρτυρομένων, μιὰ Θεολογία πού ἔχει τὴν ἀρμολογικὴ σύσφιγξι καί τὴν εὐκνησίαν τῆς πνευματικῆς ὑγείας καί εὐρωστίας. Σὲ ὅ,τι, τὸ οὐσιῶδες, εἶναι στερεή.. Σὲ ὅ,τι τὸ ἐπουσιῶδες εἶναι εὐλύγιστη. Σὲ ὅλα, ὅμως, εἶναι ἀπόλυτα ἑναρμονισμένη μὲ τὴ Γραφή καί τὴν Παράδοσί της.

“Ὅσοι δὲν τὴν ἔχουν καταλάβει, τὴν κατηγοροῦν ὅτι ὑπέστη τὴν ἐπίδρασι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας καί ὅτι ἀποτελεῖ μιὰ ἔξοδο ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον καί τὴ «μωρία» του πρὸς τὴ θύραθεν γνῶσι. Καμμιά κατηγορία ψευδέστερη καί πιὸ χοντροκομμένη ἀπ’ αὐτή.

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ φιλοσοφία στάθηκε τοὺς πρώτους αἰῶνας ἕνα ἀπλὸ ὄργανον καί τίποτε παρὰ πάνω γιὰ τοὺς Πατέρες. Ἀκόμα καί οἱ πιὸ νοσηριακοὶ ἀπ’ αὐτοὺς, ὅπως ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ Εὐάγριος καί ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, δὲν ἀφήνουν καμμιά εὐκαιρία νὰ τονίσουν ἢ νὰ ὑπαινιχθοῦν, ὅτι ἡ φύσις τῶν θείων ἀληθειῶν εἶναι ὑπέρλογη καί ὅτι ἡ προσοικειώσις της ἀπλῶς ὑποβοηθεῖται ἀπὸ τὸν νοῦ καί εἶναι κυρίως ἀποτέλεσμα τῆς θείας Χάριτος. Ὁ Κλήμης, ἔτσι, διακηρύσσει: «δωρεὰ ἡ διδασκαλία τῆς θεοσεβείας, χάρις δὲ ἡ πίστις».

Μὲ τὴ βαθειὰ συναίσθησι τῆς ὑπέρλογης φύσεως τῶν θείων ἀληθειῶν, οἱ Πατέρες ἐβάσισαν τὴ θεολογικὴν τῆς σκέψι ὡς πρὸς τῆς προσηγορίας τῆς θεότητος στὸν ἀποφατικὸν τρόπο. Ὁραϊότατον εἶναι τὸ παράδειγμα πού χρησιμοποιεῖ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, γιὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας στὸ νὰ τὰ βγάλῃ πέρα μόνη της μπροστὰ στὶς ὑψηλὰς κορυφὰς τῆς Ἀποκαλύψεως. Λέγει: «Καί ταῦτόν συνέβαινε, οἷον ἂν εἴ τις σοφία κυβερνητικῆ κεχρημένος ἐπηγγέλλετο, πλοίου χωρὶς καί ἰστίων, πέλαγος ἄπειρον διαπερᾶν, εἶτα ἐπειρᾶτο λογισμοῖς κατασκευάζειν ὅτι τοῦτο δυνατόν· ἄλλος δὲ τις πάντων ἄπειρος, πλοῖον καί κυβερνήτην καί ναύταις ἐγχειρίσας ἑαυτὸν, οὕτω μετὰ ἀσφαλείας ἔπλει. Καί γὰρ ἡ

δοκοῦσα εἶναι ἀμαθία τούτου, τῆς ἐκείνου σοφίης σοφωτέρα. Καλή μὲν γὰρ ἡ κυβερνητική, ἀλλ' ὅταν μείζονα ἐπαγγέλλεται, μωρία τις ἔσται. Καὶ πᾶσα τέχνη ἢ μὴ ἀρκουμένη τοῖς ὅροις τοῖς ἑαυτῆς τοῦτο ἂν εἴη». Κι' ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος, ἀργότερα, προσθέτει: «Οἱ πραγματικότητες τοῦ μέλλοντος αἰῶνος δὲν ἔχουν δικές τους κι' ἀπ' εὐθείας προσηγορίες. Δὲν μπορούμε νὰ ἔχουμε γι' αὐτὲς παρὰ μιὰ ἀπλή γυνῶσι.»

Ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία, μὲ τὴν ἔγκαιρη κάθε φορὰ χρησιμοποίησι τοῦ ἀποφατικοῦ τρόπου, κατορθώνει νὰ μὴ προεκτείνῃ τὴν ἀνθρώπινη σκιά στοῦ φῶς τῶν ὑπὲρ λόγον ἀληθειῶν, ἀφήνοντας ἔτσι τὴν ἴδια τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας νὰ παρέχῃ τὴ βεβαιότητα γι' αὐτὲς καὶ τὴν αἴσθησί τους. Αὐτὸς ὁ πνευματικὸς «πραγματισμὸς» ποὺ διακρίνει τὴν ὀρθόδοξο Θεολογία, εἶναι τὸ δεύτερο ἀπὸ τὰ κύρια γνωρίσματά της, ποὺ κρίνουμε ἀναγκαῖο νὰ ἀναφέρουμε. Δὲν σημαίνει, ὅμως, καθόλου, στατικότητα ὡς πρὸς τὴ θεολογικὴ ἄνοδο. Ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, μόνος του ἢ παίζοντας πρωτεύοντα ρόλο, δὲν μπορεῖ νὰ ὑψωθῇ καὶ νὰ συλλάβῃ τις ὑπὲρ λόγον ἀλήθειες. Ὑψώνεται ὅμως κι' εἰσδύει ὡς ἓνα σημεῖο σ' αὐτὲς μαζί μὲ τὴν καρδιά, ὡς μέρος τοῦ ἀναγεννημένου ἀνθρώπου. Ἡ ἄνοδος τῆς ὀρθόδοξου Θεολογίας εἶναι, λοιπόν, πνευματικὴ καὶ ὄχι ξεχωριστὰ διανοητικὴ. Ὅπως ἔξοχα τὸ ἀναπτύσσει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία, σὲ ἀντίθεσι πρὸς τὴ δέσμια στοὺν ἀριστοτελισμὸ δυτικῆ, παραδέχεται ὅτι ὁ ἀναγεννημένος ἄνθρωπος προσ αποκτᾷ ἓνα ἄκτιστο ὄργανο γιὰ νὰ βλέπῃ τὰ τοῦ Θεοῦ, ὅπως συνέβηκε μὲ τοὺς Ἀποστόλους, ποὺ εἶδαν τὸ ἄκτιστο θαβώριο φῶς.

Ἐνα τρίτο μεγάλο γνώρισμα τῆς ὀρθόδοξου Θεολογίας εἶναι ἡ ἀντίληψις της γι' αὐτὸ ποὺ χονδροειδῶς θὰ λέγαμε ἐξέλιξι τῆς δογματικῆς διδασκαλίας. Ἡ πιὸ ἐπιβεβλημένη σήμερα στὴ Δύσι σχετικὴ ἄποψις εἶναι ἡ περὶ προοδευτικοῦ χαρακτήρος τῆς Ἀποκαλύψεως. Ἡ Ἐκκλησία, κατ' αὐτὴν, εἶναι πλουσιώτερη σὲ περιεχόμενο πίστεως ὅσο περνᾷ ὁ καιρὸς. Ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία δὲν διέπεται ἀπὸ μιὰ τέτοια βάνουση ἀντίληψι. Παραδέχεται ὅτι ἡ ἔλλειψις στὶς ἐπὶ μέρους ἀλήθειες τῆς πίστεως εἶναι πιὸ ἐκτεταμένη μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ, χάρι στὴ διασαφήνησι τῶν γραφικῶν ἀληθειῶν καὶ τὴ διατύπωσι τῶν δογμάτων, ἀλλὰ δὲν παραδέχεται ὅτι αὐτὸ τὸ φαινόμενο ἔχει προσθετικὴ σημασία. Γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία, ἡ Ἐκκλησία εἶναι πάντα τὸ ἴδιο, πλουσία, κατέχοντας ὁλόκληρη τὴν ἀλήθεια στὴ ζωὴ της κι' ὁ ἐμπλουτισμὸς τῆς δογματικῆς διδασκαλίας δὲν εἶναι μιὰ ἐξέλιξις, ἀλλὰ ἀπλῶς μιὰ ἀνέλιξις. Ἡ Ἐκκλησία ὁδηγεῖται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα σὲ ὅλη τὴν ἀλήθεια ὄχι σὰν

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΔΙΑΦΩΤΙΣΙΣ

Η ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ Θ. ΚΟΙΝΩΝΙΑΝ

«Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι.»

Πράγματι! τὸ Ποτήριον τῆς ζωῆς, διὰ τοῦ ὁποίου προσφέρεται εἰς ἡμᾶς εἰς μετάληψιν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, εἶναι ἡ ἐξαιρετικὴ δωρεά, ἡ οὐρανία τροφή τὴν ὁποίαν ἐπεφύλαξεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ ἀπαραίτητον εἶναι νὰ ἐκτεθοῦν ἐδῶ ὠρισμένοι ὁδηγίαι, χρησιμώταται διὰ τὸν Χριστιανόν, πού προσέρχεται εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ θείου Ποτηρίου.

1. Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἔχουν τὴν πρέπουσαν κατανόησιν καὶ συναίσθησιν καὶ προσέρχονται «*μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης*», μεταλαμβάνοντες κατόπιν ἐπιμελοῦς προετοιμασίας καὶ ἀφοῦ ἐν κατανύξει παρακολουθήσουν τὴν θείαν λειτουργίαν, ἐν τελεί τῆς ὁποίας παρατίθεται ἡ Τράπεζα τοῦ Δείπνου τοῦ Μυστικοῦ.

Ἐξ Ἰσου ἡμᾶς εἶναι γεγονός, ὅτι πολλὸς κόσμος προσέρχεται νὰ κοινωνήσῃ ἀκαίρως καὶ ἀναρμόστως. Πόσες φορές παρατηρεῖται τὸ ἄτοπον ἐκεῖνο, οἱ Χριστιανοὶ νὰ προσέρχωνται εἰς τὸν Ναὸν ζητοῦντες νὰ κοινωνήσουν ἀμέσως. Δὲν ἔχουν ὑπομονὴν νὰ τελειώσῃ ἡ θεία λειτουργία, διὰ νὰ κοινωνήσουν τῶν Ἀχράν-

σὲ καινούργια εὐρήματα, ἀλλὰ συνειδητοποιῶντας ὅ,τι ζῆ ἀνέκαθεν, ὅ,τι κατέχει ἀνέκαθεν.

Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι ὁ λόγος, πού ἡ ὀρθόδοξος Θεολογία δὲν ὀλισθαίνει σὲ καινοτομίες καὶ μένει πάντα φύλαξ τοῦ παραδεδομένου, ἐμβαθύνοντας ἀπλῶς σ' αὐτὸ καὶ μὴ παραποιῶντάς το μετὴν ἐπιρροή τοῦ ἀνθρώπινου λόγου.

Γιὰ μᾶς τοὺς ὀρθοδόξους, — δὲν πειράζει νὰ ἐπαναλάβουμε μιὰ κοινότοπη διακήρυξι — τίποτε δὲν εἶναι παραδεκτὸ ἂν δὲν πηγάξῃ ἄμεσα ἡ ἔμμεσα ἀπὸ τῆ Γραφῆ κι' ἂν δὲν στηρίζεται ὄχι μόνο στὸ πνεῦμά της, ἀλλὰ καὶ στὸ γράμμα της, ἀρκεῖ τὸ γράμμα της νὰ μὴ ἐννοῆται ἀπομονωμένον ἀπὸ τὸ πνεῦμα. Ἔτσι, μπορούμε νὰ ποῦμε, ὅτι ἡ θεολογικὴ πρόοδος, γιὰ μᾶς, δὲν εἶναι ἓνα ξάνοιγμα, μιὰ ἐξοδος, ἀλλὰ μιὰ ἐπιστροφή, μιὰ ἐμβάθυνσις στὴ Γραφή. Ἡ Παράδοσις, ὡς περιεχόμενον πίστεως καὶ τύπος ζωῆς, δὲν εἶναι μιὰ ἀπόρροια ἀπὸ τὴν Ἀποκάλυψιν, ἀλλὰ μιὰ κατάληξις σ' αὐτή. Αὐτὴ τῆ σημασία ἔχει ὁ χρόνος γιὰ τὴν ὀρθόδοξο Θεολογία.

ΑΚΥΛΑΣ

των Μυστηρίων κατὰ τὴν ἐπίσημον ἐκείνην ὥραν τὴν ἐξαγγελ-
λομένην ὑπὸ τοῦ διακόνου μὲ τὸ «μετὰ φόβου Θεοῦ,
πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε». Εἰς ποῖον
ἐπίσημον γεῦμα θὰ ἔχη κανεὶς προσκληθῆ καὶ θὰ ἔχη τὴν ἀπρέ-
πειαν νὰ εἴπῃ: εἰς ἐμὲ δώσατε τώρα νὰ φάγω καὶ νὰ φύγω; Οὐδὲ
εἰς φιλικὸν γεῦμα δὲν διαπράττει κανεὶς τὴν ἀπρέπειαν αὐτὴν, νὰ
φάγῃ καὶ νὰ φύγῃ. Καὶ προκειμένου νὰ παρακαθῆσῃ εἰς τὴν Τρά-
πεζαν τοῦ Κυρίου διαπράττει αὐτὴν τὴν ἀπρέπειαν: «δότε μου
νὰ κοινωνήσω καὶ νὰ φύγω».

Ἡ δικαιολογία ἢ συνήθης εἶναι γνωστὴ: ὅτι ἔχομεν ἐργασίαν.
Ἰδίως δὲ ὁ ἐργαζόμενος κόσμος σπεύδει νὰ κοινωνήσῃ καὶ κατό-
πιν νὰ ὑπάγῃ στὴν ἐργασίαν του. Αὐτό, ὅμως, εἶναι ἄτοπον, ἀγα-
πητοί. Ἐργάζεσαι, ἀδελφέ μου, καὶ θέλεις νὰ κοινωνήσῃς; Ἀλλὰ
διατί νὰ κοινωνήσῃς εἰς μίαν ἡμέραν ἐργάσιμον καὶ νὰ μὴ κοι-
νωνήσῃς τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, ποῦ εἶναι ὅπωςδήποτε
ἀργία, καὶ θὰ ἔχῃς καὶ σὺ τὴν δυνατότητα νὰ παρακολουθήσῃς
τὴν θεϊαν λειτουργίαν; Θὰ πρέπει δὲ οἱ Χριστιανοὶ μας, σὺν τοῖς
ἄλλοις, νὰ γνωρίζουν καὶ τοῦτο: τὴν ἡμέραν ποῦ κοινωνοῦμεν,
ἂν ἦτο δυνατόν, νὰ μένωμεν ἀπερίσπαστοι, τὴν δωρεὰν τῆς ὁποίας
ἐτύχομεν. Χωρὶς λόγον ἐπέιγοντα δὲν πρέπει νὰ προτιμοῦν οἱ
Χριστιανοὶ νὰ μεταλαμβάνουν κατὰ τὰς ἡμέρας, ποῦ ἔχουν ἐργα-
σίαν ἐπαγγελματικὴν, ἀλλὰ νὰ προσέρχωνται κατὰ τὴν ἡμέραν
τοῦ Κυρίου (Κυριακήν) καὶ τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, διὰ νὰ
τοὺς εἶναι δυνατόν καὶ τὴν θεϊαν λειτουργίαν νὰ παρακολουθήσουν
μὲ ἄνεσιν, καὶ νὰ ἔχῃ ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ ἐν συνεχείᾳ ἱερὸν περι-
χόμενον, νὰ περάσῃ δηλ. μὲ εὐλαβεῖς σκέψεις καὶ διαθέσεις. Ὡστε,
λοιπόν, καὶ ἐκεῖνοι ποῦ σπεύδουν νὰ κοινωνήσουν, διὰ νὰ μετα-
βοῦν εἰς τὴν ἐργασίαν των, καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ ἄνευ λόγου συνηθί-
ζοντες νὰ κοινωνοῦν χωρὶς νὰ παρακολουθήσουν τὴν θεϊαν λει-
τουργίαν πρέπει νὰ κατανοήσουν, ὅτι ἐπιβάλλεται νὰ εὐρεθοῦν
ἀπαραιτήτως μέσα εἰς τὴν ἁγίαν ἀτμόσφαιρα τῆς τελεσιουργίας
τοῦ Μυστηρίου καὶ ἀκολούθως νὰ κοινωνήσουν. Βεβαίως ἡ θεία
λειτουργία καθ' ἑκάστην ἡμέραν τελεῖται: καὶ εἴθε κάθε ἡμέρα
νὰ εἴμεθα ἄξιοι νὰ μεταλαμβάνωμεν. Ἀλλὰ ἐφ' ὅσον, οὕτως ἢ
ἄλλως, κατὰ διαστήματα κοινωνοῦν οἱ Χριστιανοί, καλὸν εἶναι
νὰ μεταλαμβάνουν κατὰ τὰς ἑορτίους ἡμέρας, ὥστε καὶ ἄνεσις
καὶ διάθεσις πνευματικὴ νὰ ὑπάρχῃ.

2. Οἱ Χριστιανοί, οἱ μέλλοντες νὰ προσέλθουν εἰς τὴν Τρά-
πεζαν τοῦ Κυρίου, εἶναι δυνατόν νὰ μετάσχουν καὶ μιᾶς ἄλλης
τιμῆς: νὰ προσφέρουν αὐτοὶ τὰ δῶρα διὰ

τὴν θυσίαν. Ἐπεφυλάχθη εἰς τὸν Χριστιανὸν ἡ τιμὴ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Τράπεζαν τοῦ Κυρίου τὰ δῶρα τὰ ἱερά, τὰ ὁποῖα θὰ χρησιμεύσουν διὰ τὴν τέλεσιν τοῦ μυστηρίου. Εἰς τὰς γυναῖκας κυρίως ἀνήκει ἡ φροντίς, ἵνα μὲ πολλὴν εὐλάβειαν παρασκευάζωσι τὸν ἄρτον (τὴν προσφοράν), ποῦ πρόκειται νὰ προσφερθῇ διὰ τὴν τελεσιουργίαν τοῦ Μυστηρίου. Τὰ τελευταῖα χρόνια παρημελήθη τὸ ζήτημα αὐτὸ καὶ ἀνέλαβον τὰ ἄρτοποιεῖα νὰ παρασκευάζουν τὰς «προσφοράς». Ἄλλ' ἐὰν νομίζωμεν ὅτι, ἀγοράζοντες ἓνα ἄρτον ἀπὸ τὸ ἄρτοποιεῖον, ἐκτελοῦμεν τὸ ἐν λόγῳ καθῆκον, τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν κατανοοῦμεν τὴν τιμὴν ποῦ προσγίνεται εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς προσφορᾶς μας πρὸς ἱερουργίαν. Οἱ παλαιότερες Χριστιανές, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσουν αὐτὸ τὸ ἱερὸν καθῆκον, προσήρχοντο πρῶτα καὶ παρεκάλουν τὸν Θεὸν νὰ παραβλέψῃ τὴν ἀναξιότητά των· καὶ μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν προσευχῆς, μὲ πᾶσαν καθαρότητα ψυχῆς καὶ σώματος, ἤτοιμάζετο ὁ ἄρτος ὁ προοριζόμενος διὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν. Ἐφρόντιζαν δὲ ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ νὰ ξεχωρίζουν τὸν σῖτον, τὸν ὁποῖον ἰδιαιτέρως ἀλώνιζαν καὶ ἄλεθαν καὶ τὸν ἐφύλαττον εἰς καθαρὸν σκεῦος, ὥστε νὰ διατηρῆται εἰς ἀρίστην κατάστασιν, πρὸς κατασκευὴν τῆς προσφορᾶς διὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν. Κατὰ παρόμοιον τρόπον ἐξεχώριζον τὰς καλυτέρας σταφυλάς, ἐκ τῶν ὁποίων παρεσκευάζετο ὁ οἶνος διὰ τὴν θεῖαν Κοινωνίαν, μὲ ἐκθλιψιν εἰς τὸν ληνὸν διὰ τῶν χειρῶν (ἔχι διὰ τῶν ποδῶν), καὶ ἐφύλαττον αὐτὸν εἰς ἰδιαιτέρον σκεῦος. Ὅσες Χριστιανές πάντως συνεχίζουσι τὴν φροντίδα αὐτήν, ἄς μὴ κάνουν τὸ λάθος, νὰ φέρουν τὸ πρόσφορον εἰς τὸν Ναὸν τὴν ὥραν ποῦ ἔχει ἤδη προσκομίσει ὁ ἱερεὺς καὶ ἔχει προχωρήσει ἡ θεῖα λειτουργία. Διότι τότε θὰ μείνῃ ἀχρησιμοποίητον. Ἄλλ' ἄς τὸ φέρουν εἴτε ἀφ' ἑσπέρας, εἴτε πρωτὶ-πρωτῆ, διὰ νὰ δύναται ὁ ἱερεὺς νὰ προσκομίσῃ ἐξ αὐτοῦ.

3. Ἄς ἐπιμείνωμεν ὁμῶς περισσότερο εἰς τὴν ψυχικὴν προετοιμασίαν ἡ ὁποία πρέπει νὰ ὑπάρχῃ, προκειμένου νὰ κοινωνήσῃ ὁ Χριστιανός. Τὸ παράγγελμα ἐκεῖνο: «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε», περιλαμβάνει ὅλας τὰς προϋποθέσεις, ποῦ πρέπει νὰ ἔχῃ ὁ Χριστιανός διὰ νὰ κοινωνήσῃ.

α') «Μετὰ φόβου Θεοῦ»: φόβου ἐκδηλουμένου ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς προσοχῆς εἰς τὰς νύξεις τῆς συνειδήσεως, διὰ νὰ εἶναι βέβαιον, ὅτι θὰ προσέλθῃ ὁ πιστὸς εἰς τὴν θεῖαν Κοινωνίαν χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν ψυχὴν του κάτι τὸ ἀκάθαρτον, καμμία κηλὶς καὶ ἡθικὴ ἀσχημία· καμμία παράβασις ἐντολῆς Θεοῦ ἢ κάποια ἄλλη κακία ἢ ἀδικία, ἡ ὁποία, ὅταν ὑπάρχῃ εἰς τὴν ψυ-

χὴν, ἀποκλείει ἀπὸ τὴν θείαν κοινωνίαν. Καὶ ὅταν ἡ συνείδησις ἐλέγχῃ γιὰ κάτι, ὀφείλει ὁ Χριστιανὸς νὰ μὴ προσέλθῃ, ἀλλὰ νὰ ἀναβάλλῃ, διὰ νὰ τακτοποιηθῇ ψυχικῶς, καὶ τότε νὰ προσέλθῃ.

Ἄλλὰ τὸ «μετὰ φόβου Θεοῦ», ἀναφερόμενον ἐσωτερικῶς εἰς τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς, ἐξωτερικῶς προϋποθέτει τὴν εὐλάβειαν καὶ τὴν τάξιν, μετὰ τῆς ὁποίας πρέπει νὰ γίνεται ἡ προσέλευσις. Ὅχι δηλ. τὰ γνωστὰ σπρωξίματα τῆς ἀνυπομονησίας, τὰ ὁποῖα γίνονται ἀπὸ ἄσους δὲν συναισθάνονται πλήρως τὴν ἱερότητα τῆς ὥρας ταύτης καὶ θέλουν νὰ ... κερδίσουν χρόνον, κοινωνοῦντες ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἐνωρίτερα! Ὑπάρχει τότε πραγματικὸς «φόβος Θεοῦ»; Καὶ ἂν εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ναὸν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην κάποιος ξένος καὶ ἄσχετος πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ ἐρωτήσῃ· τί γίνεται; καὶ πληροφορηθῇ ὅτι οἱ Χριστιανοί... μεταλαμβάνουν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, μὲ τέτοιαν ἀκαταστασίαν (!!!), ἀσφαλῶς θὰ ἀπορήσῃ καὶ θὰ διερωτηθῇ ποίαν συναίσθησιν τῆς φρικτῆς αὐτῆς ὥρας ἔχουν οἱ οὕτω πως προσερχόμενοι καὶ ποῖον φόβον Θεοῦ ἔχουν; Ἄλλὰ, δόξα τῷ Θεῷ, ἤρchiσεν ἡ κατάστασις αὐτὴ νὰ ὑποχωρῇ· τηρεῖται ἤδη εἰς πολλὰς ἐκκλησίας ἡ ὀφειλομένη εὐταξία καὶ ὑπάρχει ἡ δέουσα κατανόησις· ἐλπίζομεν δὲ ὅτι συντόμως θὰ γενικευθῇ τοῦτο καὶ θὰ ὑπάρχῃ παντοῦ ἡ εὐταξία καὶ ὁ φόβος Θεοῦ, ἐκδηλούμενος εἰς εὐλάβειαν καὶ τάξιν ὑποδειγματικὴν.

β') («Μετὰ φόβου Θεοῦ» καὶ) («πίστewς»). Πίστεως εἰς τὸ μέγα τοῦτο μυστήριον. Ἀπαιτεῖται δηλαδὴ ὄχι μόνον πίστις εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν θεότητα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰδικωτέρα πίστις, ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον κοινωνοῦμεν εἶναι τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου. («Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστὶ»);). Τὸ ὑπογραμμίζομεν τοῦτο, διότι ὑπάρχει μία μερὶς Χριστιανῶν (μεγάλῃ δυστυχῶς), ἡ ὁποία προσέρχεται νὰ κοινωνήσῃ, διότι ἤλθε μία μεγάλη ἑορτὴ, χωρὶς νὰ κυριαρχοῦνται ἀπὸ τὴν κατανόησιν καὶ τὴν πεποιθήσιν ὅτι θὰ πάρουν μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοὺς Αὐτὸν τὸν Χριστόν, καὶ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπιφοιτᾷ κατὰ τὴν λειτουργίαν καὶ μεταβάλλει τὸν κοινὸν ἄρτον καὶ τὸν κοινὸν οἶνον εἰς αὐτὸ τὸ τίμιον Σῶμα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου. Αὐτὴ ἡ πίστις περὶ τοῦ μυστηρίου εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τοὺς κοινωνοῦντας.

γ') Ἄλλὰ πρέπει νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἡ ἀγάπη («μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως») («καὶ ἀγάπης»). Ἐὰν ὑπάρχῃ κάποια ψυχρότης, κάποιο μῖσος, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ εἰρήνη πρὸς τὸ περιβάλλον τὸ οἰκογενειακὸν καὶ τὸ εὐρύτερον, ὁ Χριστιανὸς δὲν μπορεῖ νὰ κοινωνήσῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ «ὕπαγε, πρῶ-

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἰδεσ. Δ. Ζ., Λοκρίδα. Διὰ νὰ παραιτηθῆτε διὰ λόγους ὑγείας, πρέπει νὰ ὑποβάλετε αἴτησιν εἰς τὸν Σεβ. Μητροπολίτην σας, ὁ ὁποῖος, ἐν συνεχείᾳ, θὰ σᾶς παραπέμψῃ πρὸς ἐξέτασιν εἰς τὴν Πρωτοβάθμιον Ὑγειονομικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς πρωτευούσης τοῦ Νομοῦ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας σας, ἥτις καὶ θὰ ἀποφανθῆ περὶ τῆς ἀνικανότητός σας. Ἡ αἴτησις δύναται νὰ ὑποβληθῆ πρὸς τὸν Μητροπολίτην καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου. Δύναται ὡσαύτως ὁ Μητροπολίτης νὰ σᾶς παραπέμψῃ αὐτεπαγγέλτως εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν. Μετὰ ταῦτα θὰ ὑποβάλετε καὶ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά. α) Ἐπίσημον ἀντίγραφον ἐνόρκου βεβαιώσεως δύο ἰατρῶν ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδίκου, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, βεβαιούντων, ὅτι λόγῳ τῆς καταστάσεώς σας εἰσθε ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐφημεριακῶν σας καθηκόντων. β) Ἀπολυτήριον γράμμα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου. γ) Πιστοποιητικὸν τοῦ Δημάρχου ἢ Προέδρου τῆς Κοινότητος περὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς οἰκογενειακῆς σας καταστάσεως. δ) Φύλλον διακοπῆς μισθοῦ τοῦ οἰκείου Ταμείου. ε) Τὸ ἀτομικὸν βιβλιάριον, θεωρημένον παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου σας. ς) Βεβαίωσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, ἐμφαίνουσαν τὸν χρόνον χειροτονίας, ἀρχικοῦ διορισμοῦ καὶ τυχόν μεταθέσεών σας εἰς ἄλλας ἐνορίας μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐξόδου σας ἐκ τῆς ὑπη-

τον καταλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου) καὶ κατόπιν με συνείδησιν ἤσυχον, νὰ γίνῃ ἡ προσέλευσις εἰς τὸ μέγα μυστήριον.

Ἄς μὴ παραλείψωμεν νὰ ἀναφέρωμεν ἐν τέλει ὅτι τὴν ὥραν, κατὰ τὴν ὁποίαν προσέρχεται τις, νὰ μὴ λησμονῆ καὶ τὸ θέμα τῆς σεμνότητος. Καὶ εἰς ὁποιοδήποτε ἄλλο μυστήριον προσκαλούμενος καὶ προσερχόμενος ὁ Χριστιανὸς ἔχει πάντοτε τὴν ὑποχρέωσιν τῆς εὐπρεποῦς ἐμφανίσεως. Πρὸ πάντων ὅμως εἰς τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ προσέλθῃ τις χωρὶς νὰ σκεφθῆ τὸ ζήτημα τῆς σεμνότητος; καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ χαρακτηρισθῆ ὡς ἀνάρμοστος ἢ κατάστασις μετὰ τὴν ὁποίαν προσέρχονται πολλὰς Χριστιανὲς εἰς τὸ μυστήριον μετὰ χεῖλη ὄχι κατάλληλα, διὰ νὰ δεχθοῦν τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου, τὸ Ὅποῖον ἐρχόμενον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰς βαφὰς τῶν χειλέων, δὲν συναντᾷ πάντως τὴν εὐλάβειαν, πῶς δὲ θὰ βαπτισθῆ πάλιν μέσα εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον ἢ ἅγια λαβίς, ἀκάθαρτος πλέον; Ἀσφαλῶς πολλὰς ὄχι ἀπὸ ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης εὐλαβείας, ἀλλ' ἴσως διότι δὲν τὸ ἐδιδάχθησαν, προσέρχονται τοιουτοτρόπως εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν. Ἄς τὸ διδαχθοῦν ὅμως ἤδη· καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἄς ὑπάρχῃ περισσότερα προσοχή.

Αὐτὰ αἰ ὑποδείξεις, ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν, τόσον ὡς πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς προϋποθέσεις, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰς ἐσωτερικὰς συνθήκας καὶ καταστάσεις τῆς ψυχῆς, ὁ Χριστιανὸς θὰ δύναται νὰ κοινωνῆ ὄντως «εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον».

Ἄρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑΣ

ρεσίας. ζ) Βεβαίωσιν τοῦ Ἐκκλησ. Συμβουλίου τοῦ ἱ. Ναοῦ, ἐμφαίνουσιν τὴν καταβολὴν ἢ μὴ δώρου ἑορτῶν Χριστουγέννων καὶ Πάσχα, ἐξαιρέσει τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν ἢ ἐπὶ τῶν δώρων εἰσφορά κατεβλήθη εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. Ἐν τῷ αὐτῇ περιπτώσει ἢ σύνταξις σας μετὰ τὴν σημερινὰ δεδομένα θὰ εἶναι 826 δρ. μηνιαίως. Μετὰ τὴν 1/12/1960, πραγματοποιουμένης τῆς 5% αὐξήσεως, θὰ εἶναι δρχ. 850 μηνιαίως. Τὸ ἐφ' ἅπαξ θὰ εἶναι 12.500 περίπου δρχ. — Αἶδεσ. Κωνσταντῖνον Λυμπερόπουλον Φρουσῦνας Ἀργολίδος. Δύνασθε νὰ ἐξέλθετε λόγῳ πολυτοῦς ὑπηρεσίας. Ἐὰν ἐξαγοράσετε τὴν ἀπαιτουμένην προϋπηρεσίαν διὰ τὴν συμπλήρωσιν 35ετοῦς συνταξίμου ὑπηρεσίας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν δρχ. 1190 περίπου μηνιαίως. Ἄνευ ἐξαγορᾶς θὰ λάβετε περὶ τὰς 950 μηνιαίως. Ἐφ' ἅπαξ βοήθημα θὰ λάβετε περὶ τὰς 16.000 δρχ. Τὰ ἀνωτέρω ὑπὸ ἐπιφύλαξιν, διότι δὲν μᾶς γράφετε τὸ ἔτος τῆς ἡλικίας σας, ὥστε νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν ἀσφαλῶς. Διὰ τὴν ἐξαγορὰν θὰ καταβάλετε ποσὸν 5% ἐπὶ τῶν μηνιαίων ἀποδοχῶν σας δι' ἕκαστον μῆνα ἐξαγοραζομένης προϋπηρεσίας. — Αἶδεσ. Παπαχρηστοῦ Δροῦγκαν, Μέτσοβον. Γράψατέ μας τὸ ἔτος γεννήσεώς σας. Ἄλλως δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν ἐπιστολήν σας. — Αἶδεσ. Παναγιώτην Δημητράκειον, Σελενίτσαν. Συμπληροῦται τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας τὴν 31/12/1961 καὶ ὄχι τὴν 31/12/1960. Τὴν ἐξαγορὰν νὰ τὴν κάμετε, ὅταν ἀκόμη εὐρίσκεσθε ἐν ἐνεργείᾳ. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν 35ετοῦς συνταξίμου ὑπηρεσίας θὰ πρέπει νὰ ἐξαγοράσετε πέντε ἔτη. Ἐφ' ὅσον γίνῃ τοῦτο ἢ σύνταξις σας θὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 1191 δρχ. μηνιαίως. Διὰ τὴν ἐξαγορὰν θὰ καταβάλετε ποσὸν ἀντιστοιχοῦν εἰς 5% ἐπὶ τοῦ σημερινοῦ μηνιαίου μισθοῦ σας δι' ἕκαστον μῆνα, τὸν ὁποῖον ἐξαγοράζετε. — Αἶδεσ. Ἀντώνιον Χαλιάνην, Ποταμίαν. Γράψατέ μας τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς σας. Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ πληροφορία αὕτη. — Αἶδεσ. Ἰωάννην Παπανικολάου, Δροσοχώριον Ἀμφίσης. Δικαίωμα συντάξεως ἀποκτᾶται τὴν 31/12/1961. Γράψατέ μας ἐκ νέου τὸν Ἰούνιον τοῦ προσεχοῦς ἔτους, διότι εἶναι ἐπισφαλὴς ἢ ἀπὸ τοῦδε ἀπάντησις ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῆς συντάξεως καὶ τοῦ ἐφ' ἅπαξ, δεδομένου ὅτι μέχρι τότε θὰ μεταβληθοῦν τὰ συνταξιοδοτικὰ δεδομένα. — Αἶδεσ. Θεόδωρον Ἀρκοῦμάκη. Σαρδηνία Ἀμφιλοχίας. Μετὰ τὴν ἐξαγορὰν εἰσθε ἐν τάξει. Δὲν χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Δύνασθε νὰ λάβετε σύνταξιν λόγῳ πολυτοῦς ὑπηρεσίας. Ἐὰν ἐξέλθετε μετὰ τὴν 31/12/1960 ἢ σύνταξις σας θὰ εἶναι 1190 περίπου δραχμᾶς μηνιαίως, τὸ δὲ ἐφ' ἅπαξ περὶ τὰς 16000 δραχμᾶς.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Ἄρχιμ. Γεωργίου Δελέγκα, Ποιμὴν καὶ Χριστός. — Χ., Ἀδελφικά Γράμματα. — Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ὑψηλοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ἡ θεωρία τῆς ἐξελίξεως. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Φιλόθεον Ἀδολεσχίαν» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Ἐπιστάσις ἀπὸ τὴν Γένεσιν) (Μετφρ. Θεοδ. Σπεράντσα). — Βασ. Ἡλιάδη, Μία φωνὴ διαμαρτυρίας τῆς Ἱεραρχίας πρὸς τοὺς μεγάλους τῆς γῆς καὶ τοὺς ἀρχηγούς τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἱστορία ἀγῶνων, ἡρωϊσμοῦ καὶ αἵματος. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη). — Ἀκύλα, Τί εἶναι ἡ Ὀρθοδοξία. — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Βαλληνδρά, Ἡ προσέλευσις εἰς τὴν Θ. Κοινωνίαν — Λειτουργικὴ διαφώτισις. — Ἀλληλογραφία.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιού 1. Ἀθῆναι.